

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Lučka Gobec

Mentor: Izr. prof. dr. Andrej Lukšič

**VPLIV NAFTNEGA MOGOTCA NA Odstop ZDA od Kjotskega
Protokola**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

Zahvaljujem se svoji družini in prijateljem, ki so me priganjali in mi stali ob strani, ko sem jih najbolj potrebovala.

Hvala tudi mentorju prof. dr. Andreju Lukšiču za pomoč v najbolj kritičnih trenutkih in Maji Božiček za hitro in učinkovito lekturo.

Še zlasti pa se zahvaljujem Živi, najboljši prijateljici, ki si je človek sploh lahko želi.

VPLIV NAFTNEGA MOGOTCA NA ODSTOP ZDA OD KJOTSKEGA PROTOKOLA

Globalno segrevanje je v zadnjih nekaj desetletjih opaženo povečanje povprečne temperature zemeljskega površja. Zanj je v največji meri odgovorna previsoka koncentracija toplogrednih plinov v ozračju, ki izhaja iz izgorevanja goriva, proizvodnje elektrike in kmetijstva. Leta 1997 se je mednarodna skupnost naposled poenotila in na tretjem srečanju konference pogodbenic so sprejeli Protokol k Okvirni konvenciji Združenih narodov o podnebnih spremembah, znan kot kjotski protokol, katerega glavni cilj je regulacija in zmanjševanje toplogrednih plinov. Sprejetje protokola bi v ekonomskem smislu ogrozilo naftno korporacijo ExxonMobil, čigar osnovna dejavnost je glavni povzročitelj onesnaževanja. Da bi se te grožnje znebili, so se strateško povezali z drugimi naftnimi in avtomobilskimi korporacijami ter ustanovili Globalno podnebno koalicijo, s pomočjo katere so vplivali na ameriško politiko, medije in stroko. S finančnimi donacijami so si podredili nekatere znanstvenike in znanstvene inštitute, ki so globalno segrevanje označili za prevaro svetovnih razsežnosti, in spodbijali znanstveni konsenz o antropogenih vzrokih globalnega segrevanja. Z manipulativno propagando so preusmerili pozornost ljudi in na žalost tudi večine ameriških medijev in si tako zagotovili podporo javnosti, kar je omogočilo vladajoči politični eliti, da je brez vseh zadržkov odstopila od prvega mednarodnega okoljskega sporazuma, ki se je resno soočil s problemom globalnega segrevanja.

Ključne besede: globalno segrevanje, kjotski protokol, ExxonMobil

THE INFLUENCE OF THE OIL GIANT ON THE USA WITHDRAWAL FROM KYOTO PROTOCOL

Global warming is the observed increase in the average temperature of the Earth's atmosphere and oceans in recent decades. The increased amounts of greenhouse gases are the primary cause of the human-induced component of warming. They are released through the burning of fossil fuels, power generating and agriculture, and lead to an increase in the greenhouse effect. The Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change was adopted at the third Conference of the Parties, in December 1997. Agreement was made on legally binding reductions in greenhouse gas emissions. The accepting of suggested limitations would result in the decline of oil consumption causing lower profits of ExxonMobil, globally leading oil company. ExxonMobil in cooperation with other oil and automotive corporations founded The Global Climate Coalition opposing immediate action to reduce greenhouse gas emissions. Using mass media, political lobbying and sponsored scientists Global Climate Coalition achieved that the USA government ultimately refuted the Kyoto Protocol.

Keywords: global warming, Kyoto Protocol, ExxonMobil

KAZALO

1.	UVOD	6
1.1	HIPOTEZA	7
2.	ZDA IN PROTOKOL	9
2.1	POLITIČNI SISTEM ZDA	9
2.2	GLOBALNO SEGREVANJE KOT PODNEBNA SPREMEMBA	13
2.2.1	STROKA	15
2.2.2	POLITIKA	20
2.2.3	MEDIJI	22
2.3	OKVIRNA KONVENCIJA ZDRUŽENIH NARODOV O SPREMEMBI PODNEBJA	26
2.4	PROTOKOL K OKVIRNI KONVENCIJI ZDRUŽENIH NARODOV O SPREMEMBI PODNEBJA	31
2.4.1	TRGOVANJE Z EMISIJAMI	33
2.4.2	MEHANIZEM »SKUPNEGA IZVAJANJA« (»Joint Implementation« – JI)....	35
2.4.3	MEHANIZEM »ČISTEGA RAZVOJA« (»Clean Development Mechanism« – CDM)	37
3.	AMERIŠKO GOSPODARSTVO IN GLOBALNA PODNEBNA KOALICIJA (GCC)	39
4.	EXXONMOBIL, POLITIKA ZDA IN PROTOKOL	41
5.	ZAKLJUČEK	48
6.	LITERATURA	51
7.	PRILOGA	60
A	»CARBON DIOXIDE, THEY CALL IT POLLUTION, WE CALL IT LIFE«	60
B	TABELA ORGANIZACIJ, V KATERE JE VLAGAL EXXONMOBIL.....	61

SEZNAM KRATIC

CH₄	Metan
CO₂	Ogljikov dioksid
COP	Conference of Parties (Konferenca pogodbenic)
EIA	Energy Information Administration (Administracija za energetske informacije)
EPA	Environmental protection agency (ameriška Agencija za zaščito okolja)
GCC	Global Climate Coalition (Globalna podnebna koalicija)
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change (Medvladni forum za spremembo podnebja)
N₂O	Dušikov oksid
NASA	National Aeronautics and Space Administration
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizacija držav izvoznic nafte)
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development (Konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju)
UNEP	United Nations Environment Programme (Program Združenih narodov za okolje)
WMO	World Meteorological Organisation (Svetovna meteorološka organizacija)
ZDA	Združene države Amerike
ZN	Združeni narodi

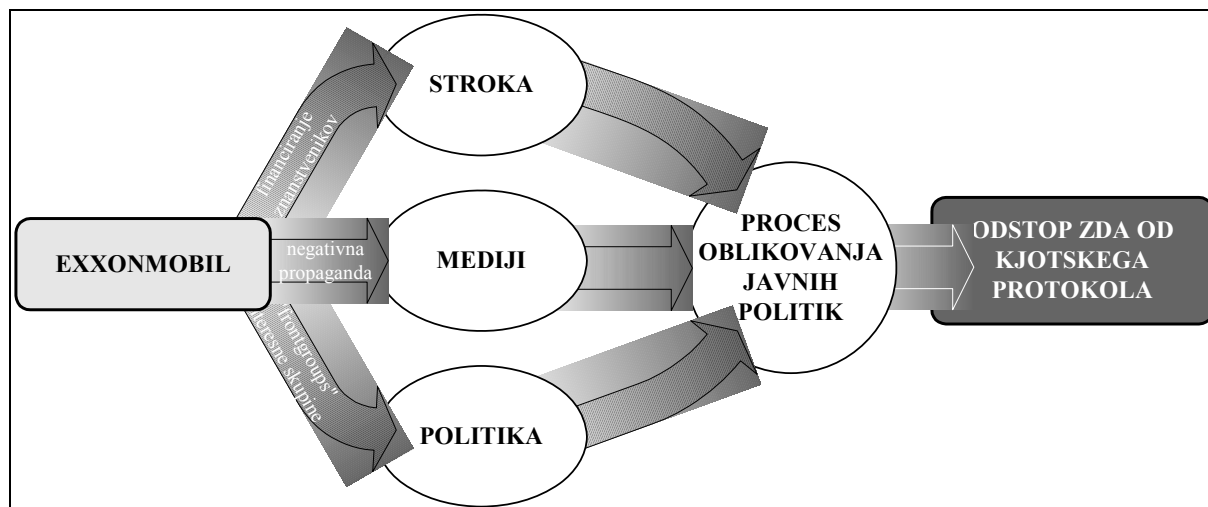
1 UVOD

Pred več kot stoletjem je švedski znanstvenik in Nobelov nagrajenec Svante Arrhenius izračunal, da bo podvojitve ogljikovega dioksida v ozračju zvišala povprečno temperaturo zemeljske površine. Opozarjal je, da bo izgorevanje goriva pripeljalo do kopičenja ogljikovega dioksida v atmosferi, in da bo to sčasoma ogrelo planet. Takrat je bila to še radikalna ideja ... Kljub temu, da sta takrat Arrheniusovo teorijo potrdila tudi ameriška geologa C. F. Tolman in Thomas Chamberlin, so začeli ameriški znanstveniki opozarjati na nevarnosti temperaturnega porasta šele po treh desetletjih zviševanja temperatur in razvoja ogromnega »kotla prahu« v središču Združenih držav Amerike (v nadaljevanju ZDA). Takrat so temperaturni porast že začeli povezovati s povečanimi ravnmi ogljikovega dioksida v ozračju. (glej Switzer 1994: 269)

Toda med leti 1940 in 1970 so globalne temperature padle in veliko uglednih znanstvenikov je raje napovedovalo novo ledeno dobo, kot da bi vztrajali pri globalnem segrevanju. Napoved globalnega segrevanja je ponovno oživela junija 1988, ko je priznani dr. James Hansen, direktor pri NASI, senatni komisiji oznanil, da je toplogredni učinek tu. (glej Switzer 1994: 269)

Ta izjava je prestrašila vodstva velikih korporacij, ki so se zavedala, da bi jih tudi najmanjši ukrep za zmanjšanje toplogrednih emisij močno udaril po žepu. Postavljeni so bili pred odločitev ali sprijazniti se s prihajajočo okoljsko zakonodajo, ki bi jih lahko veliko stala in ogrozila njihovo konkurenčnost na globalnem trgu, ali pa se, takrat še zgolj teoriji, upreti z vso silo. Odločili so se za slednje.

1.1 HIPOTEZA

Slika 1.1: Zgradba diplomske naloge in povezave posameznih področij

Naša hipoteza je, da je naftna družba ExxonMobil glavni akter, odgovoren za odstop ZDA od kjotskega protokola (v nadaljevanju protokol). Že sama časovna usklajenost nas opozarja na to, da Busheva administracija nima čiste vesti, kar se tiče odstopa od protokola. Bush je namreč od njega odstopil takoj po izvolitvi, za katero je v največji meri hvaležen prav ExxonMobilu, ameriškemu naftnemu gigantu, ki bi z njegovim sprejetjem največ izgubil.

V nalogi bomo najprej predstavili ameriški politični sistem in kako v njem deluje proces oblikovanja javnih politik na področju varovanja okolja. Za lažje razumevanje bistva protokola, bomo v nadaljevanju poglavja pojasnili globalno segrevanje kot podnebno spremembo. Vprašanje globalnega segrevanja bomo skušali navezati na stroko, politiko in medije, za katere menimo, da so glavna sredstva, ki se jih je ExxonMobil posluževal v svojem »boju« proti sprejetju protokola. Nadalje bomo pojasnili Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja, ki je osnova za nastanek Protokola k okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja, ki je trenutno najpomembnejši mednarodni okoljski sporazum. Da bi pojasnili vzroke za tako močno nasprotovanje ameriških korporacij in posledično ameriškega političnega sistema, bomo pojasnili tudi mehanizme protokola.

Predstavili bomo tudi ExxonMobil in do leta 2002 najvplivnejšo »front group« Globalno podnebno koalicijo, v kateri je imel ExxonMobil vodilno vlogo in je bila nekaj časa tudi njihovo najmočnejše orožje pri spodbujanju globalnega segrevanja.

Skozi celotno nalogo bomo poskušali pojasniti, na kakšen način, s kakšnimi sredstvi, če sploh, je ExxonMobil vplival na odstop ZDA od protokola.

2 ZDA IN PROTOKOL

2.1 POLITIČNI SISTEM ZDA

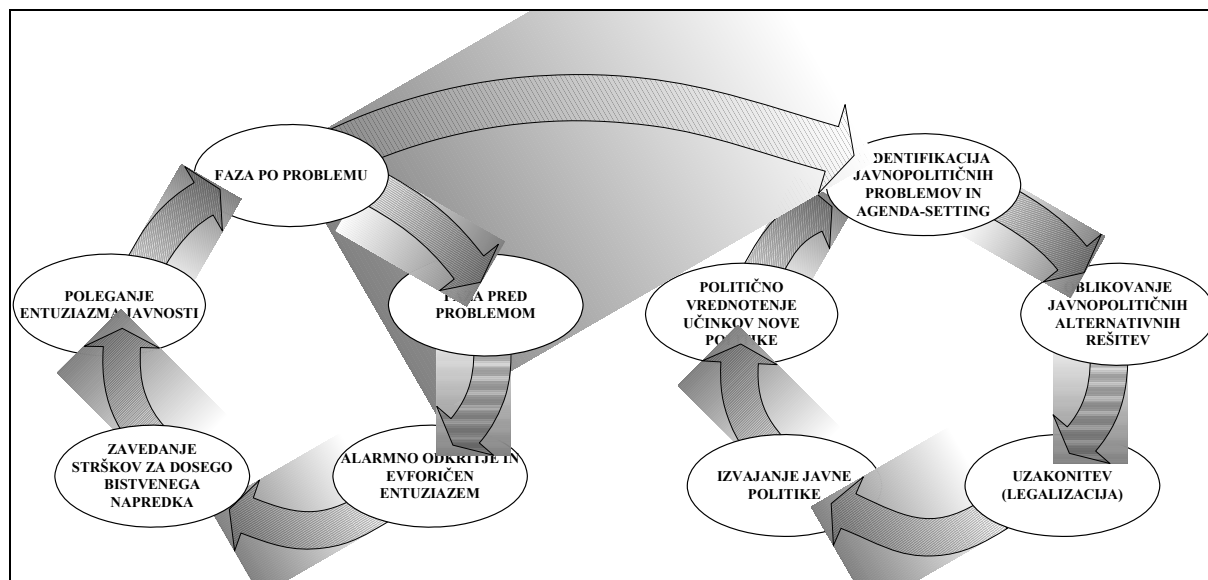
ZDA imajo pluralističen demokratični sistem. To pomeni, da je javna politika odvisna predvsem od barantanja, kompromisov in pogajanj z različnimi interesnimi skupinami v družbi. (Portney, 1992)

Imajo tri ravni vladanja, in sicer zvezno, državno in lokalno vlado. Vsaka od njih je vpletena v vsaj en segment okoljskega upravljanja. Večina zveznih držav ima za varstvo okolja zadolžene državne agencije, kot je EPA – »Environmental Protection Agency« (ameriška Agencija za zaščito okolja; v nadaljevanju EPA), ki poroča neposredno predsedniku. Je vodilna agencija v ZDA za razvoj okoljevarstvene politike. Ustanovljena je bila za vodenje in nadzor nad izvajanjem okoljske zakonodaje v ZDA. Predpisuje ureditvene ukrepe, ki izidejo v obliki zakonov, ki jih sprejme kongres in podpiše predsednik. Vodi jo administrator, ki ga imenuje predsednik in potrdi senat. Ena glavnih pomanjkljivosti tega tipa organizacije je, poleg pomanjkanja denarja in osebja, da ignorira medsebojno povezanost okoljskih problemov. (glej Portney, 1992: 35 in Ferfila, 2002: 243)

Na politični sistem ZDA ima poleg državnega interesa vpliv tudi privatni interes, ki ga zastopajo interesne skupine. Te imajo raje, da odločanje o javnih politikah poteka v tisti politični areni, v kateri imajo po njihovem največji vpliv. Če vzamemo za primer velike korporacije, ki delujejo na zvezni ravni, te običajno preferirajo, da se okoljski zakoni izvajajo na tej ravni, saj ustrežanje zahtevam zvezne zakonodaje stane podjetja manj, kot če bi se držale različnih zakonodaj v vsaki državi posebej. (Portney, 1992)

Interesne skupine se med seboj razlikujejo po zmožnosti zbiranja in porabe denarja za politične kampanje in razlikah v številu ostalih virov, pri čemer imajo nekatere skupine prednost pri vplivanju na okoljsko politiko. Če gledamo na splošno, imajo privatne interesne skupine boljše in večje vire pri vplivanju na politične procese, kot jih imajo javne interesne skupine, med katere prištevamo tudi večino okoljevarstvenih skupin. (glej Portney, 1992: 34)

Da bi lažje predstavili oblikovanje okoljskega problema v povezavi s procesom oblikovanja javnih okoljskih politik v ameriškem političnem sistemu, smo oblikovali shemo (glej sliko 2.2).

Slika 2.2: Oblikovanje okoljskega problema (Downs v Portney, 1992: 36-37) v povezavi s procesom oblikovanja javnih politik (Portney, 1992: 34 in Fink Hafner, 2002: 19)

Na sliki 2.2 sta združeni dve shemi, in sicer »issue attention cycle« – cikel pozornosti, povzet po Downs v Portney, 1992 in proces oblikovanja javnih politik, povzet po Fink-Hafner, 2002.

Cikel pozornosti predstavlja pet faz, ki opisujejo proces pozornosti pri javnosti. Prva faza je *faza pred problemom*, obdobje, ko v javnosti primanjkuje splošne pozornosti. V drugi fazi, ki jo imenujemo *alarmno odkritje in evforično navdušenje*, pride do dramatičnega dogodka ali serije dogodkov, kot so objava člankov in predavanja priznanih znanstvenikov o globalnem segrevanju. To povzroči zvišanje stopnje javnega zavedanja in pojavijo se prve zahteve, da naj vlada nekaj stori. Kmalu zatem pride do faze, ko se mora javnost soočiti s težavnostjo in s stroški, ki jih bo prineslo odpravljanje okoljskega problema. V primeru sprejetja protokola bi to pomenilo višje cene nafte, ekološke davke itd. To fazo imenujemo *zavedanje stroškov bistvenega napredka*. Sčasoma se javno navdušenje poleže. Kljub temu veliko ljudem postane jasno, da je za izboljšanje okolja potrebna določena stopnja žrtvovanja. Ne glede na vrsto žrtvovanja pa se navdušenje lahko kljub vsemu še zmanjša. Peta, zadnja faza se imenuje *faza po problemu*, ki se pojavi, ko javni interes upade. To pa povzroči dvoje. Interes se lahko enostavno poleže, dokler nov dogodek ne sproži novega cikla, lahko pa sproži zagon javne politike oz. *identifikacijo javno-političnega problema in oblikovanje dnevnega reda* –

»agenda-setting«, kar nas pripelje do drugega dela sheme, ki predstavlja proces oblikovanja javnih politik. (glej Downs v Portney, 1992: 36-37)

Znanost in tehnologija pogosto igrata pomembno vlogo pri oblikovanju političnega dnevnega reda. Velikokrat pa ne zadostujeta, da bi določeno okoljsko temo postavili na dnevni red. Pri določenih ukrepih morajo pogosto sodelovati z različnimi javnimi in privatnimi interesnimi skupinami. Slednje pa nočejo, da bi se določeno vprašanje sploh pojavilo na javnem dnevnem redu. Temu botrujejo razlogi, kot so očitna gospodarska grožnja, ki jo to vprašanje predstavlja njihovem gospodarstvu, ali pa so samo skeptični glede kredibilnosti in prepričljivosti dokazov, ki jih znanstveniki ponujajo v zagovor svoje teze. V ekstremnih primerih pa poskušajo te dokaze obrniti celo v njihov prid. Kasneje v nalogi bomo navedli primere takšne manipulacije. (glej Portney, 1992: 38)

Dejstvo je, da obstajajo politični interesi, ki so kljub znanstvenim in tehničnim ugotovitvam pripravljeni in celo zmožni preprečiti obravnavo vprašanja na javnem dnevnem redu. To pa jim, razen v primeru posredovanja javne interesne skupine ali skupine državljanov, običajno uspeva. (glej Portney, 1992: 38-39)

Pri oblikovanju *javno-političnih alternativnih rešitev* sodelujejo okoljevarstvene skupine, interesne skupine, kot so korporacije, industrije itd in vladne agencije, kot je EPA. Po Willetu obstajajo tri vrste javno-političnih pristopov k reševanju problema globalnega segrevanja, in sicer adaptacija, preprečitev in planetarni inženiring. Adaptacija pomeni odločitev, da se bo poiskalo načine, kako živeti s spremenjenim okoljem, brez da bi ga poskušali povrniti nazaj v prvotno stanje. Ekonomisti v svojih analizah trdijo, da bi bila taka strategija cenejša od zmanjševanja toplogrednih emisij v ozračju. Kritiki pa pravijo, da ti pri svoji analizi predvidevajo, da je narava neodvisna od ekonomskih aktivnosti in tako okoljski škodi dodelijo vrednost nič. Pravijo tudi, da ekonomisti predvidene stroške zmanjšujejo na sedanjo vrednost in ne upoštevajo ustvarjene škode, ki jo povzročijo drugim državam. Drugi pristop, ki ga avtor imenuje *preprečitev*, se z nastalim stanjem noče sprijazniti, zato poskuša problem rešiti v smislu iskanja načinov, kako bi zmanjšali raven emisij toplogrednih plinov v ozračju. Primer takšnega načina reševanja problema je sprejetje protokola in upoštevanje njegovih smernic. Zadnja predlagana rešitev je planetarni inženiring, ki ne spreminja ravni toplogrednih emisij v ozračju. Namen te rešitve je iskanje načinov, kako shraniti ali

preoblikovati toplogredne emisije tako, da ne bodo več škodljive za okolje. Več o planetarnem inženiringu v nadaljevanju. (glej Portney, 1992: 39-40)

Ko so alternativne rešitve zaznanega problema definirane, se začne *faza uzakonitve*. Tu se odvija oblikovanje zakonov in pridobivanje politične podpore s pomočjo interesnih skupin, ki nasprotujejo zakonom, ki jim ne ustrezajo, in podpirajo tiste, ki so jim po godu. Tu gre torej za oblikovanje političnih strategij, kako prepričati nosilce odločanja, da je njihova alternativa boljša. (glej Portney, 1992:42)

Izvajanje javnih politik je najpomembnejša faza v procesu oblikovanja javnih politik, saj določa usodo sprejetih politik, zakonov ali odločitev po tem, ko jih odobri kongres, državno zakonodajno telo ali kak drug nosilec odločanja. Največji del te faze vključuje ukrepe administrativnih agencij, kot je npr. EPA, ki nosi pri izvajanju okoljevarstvenih politik največjo odgovornost. (glej Portney, 1992:43)

Kljub temu, da pravila, ki jih izdajo agencije, nosijo težo zakona, nič ne zagotavlja, da se bodo z njimi vse dotične stranke avtomatično strinjale. V teh primerih se morajo agencije same odločiti, kako bodo ukrepale. Najpogosteje ukrepajo tako, da usmerijo javno pozornost na stranke, ki se pravil ne držijo, v upanju, da bodo nepravilnosti same odpravile. V drugih primerih se z onesnaževalci pogaja in se skupaj z njimi doseže kompromis. Občasno, ko neupoštevanje pravil privede do okoljske škode ali povzroči stroške pri njenem odpravljanju, agencija zahteva povračilo stroškov. Ko pa gre za resno okoljsko škodo, uporabi tudi pravna sredstva. (glej Portney, 1992:43)

Zaradi razmeroma močnih in dobro organiziranih neindustrijskih lobijev, je izvajanje okoljske zakonodaje vse bolj neustaljeno. Te skupine delujejo kot »psi čuvaji«, ki nadzorujejo aktivnosti agencij. Ko ukrepi agencije niso usmerjeni k doseganju cilja zagotavljanja čistega okolja, ti večinoma takoj posredujejo pri agencijah in članih kongresa. Na tak način, kljub močnim pritiskom s strani industrijskih lobijev, obstaja s strani okoljevarstvenih skupin določena stopnja povratnega pritiska, kar preprečuje agenciji, da bi se odzivala samo na industrijo. (glej Portney, 1992: 45)

Neustaljenost pri izvajanju okoljskih politik otežuje vzpostavljanje rutinskega izvajanja okoljskih zakonov. Takoj ko EPA vzpostavi rutino pri izvajanju programov ali javnih politik,

se pojavi pritisk s te ali one strani za spreminjanje te rutine. To je še posebno opazno ob zamenjavi oblasti ali visokega vladnega osebja. (glej Portney, 1992: 45)

Ko je zakon določen čas v veljavi, se začne *faza evalvacije ali ocenjevanja*. Pojavijo se vprašanja, ali sprejete politike delujejo, ali proizvajajo zelene rezultate, kakšen je razpon nepredvidenih posledic itd. Gre za ocenitev sprejetih politik, ki naj bi prinesle povratno informacijo o tem, ali bi morali to politiko preoblikovati, revidirati ali celo ukiniti. Rezultati ocenjevanja se pogosto uporabljajo kot podlaga za nove popravke ali amandmaje k obstoječi zakonodaji. Ko se to zgodi, se postopek v osnovi začne od začetka. Posledica tega pa je nekakšna sprememba v zakonu in izvajanju. (glej Portney, 1992: 45-46)

2.2 GLOBALNO SEGREVANJE KOT PODNEBNA SPREMEMBA

Globalno segrevanje je v zadnjih nekaj desetletjih opaženo povečanje povprečne temperature zemeljskega ozračja in oceanov. Povprečna temperatura spodnje plasti zemeljskega ozračja je v 20. stoletju zrasla za 0,6°C (odstopanje $\pm 0,2^\circ\text{C}$). (Internet 44) Povečanje globalnih temperatur je v preteklem stoletju močno vplivalo na dvig povprečne morske gladine in spremembe v količini in vzorcu padavin. Globalno segrevanje pa ne samo povečuje količino padavin, istočasno povzroča tudi njihovo selitev. V nekaterih regijah se je njihova količina zmanjšala, ponekod celo za več kot 50 % (predeli Afrike, J. Amerike) (Gore, 2006: 114-115). Take spremembe lahko povečajo pogostost in intenzivnost ekstremnih vremenskih pojavov, kot so poplave, suše, vročinski valovi, hurikani in tornadi ter nekatere manj drastične, vendar ravno tako bistvene posledice, kot so večja ali manjša količina kmetijskih pridelkov, umikanje ledenikov, zmanjšanje poletnih vodotokov, izumiranje vrst in povečanje območja prenašalcev bolezni. (Internet 42)

Kljub vsemu pa je določena količina naravnih toplogrednih plinov potrebna. Zemeljska atmosfera namreč ustvarja naraven učinek tople grede, ki ulovi sončno toploto in ohranja toplo notranjost. Vidna svetloba potuje skozi atmosfero do zemlje in jo ogreva. Ta svetloba seva nazaj kot infrardeča svetloba, ki jo toplogredni plini delno absorbirajo v spodnji atmosferi in tako ohranjajo zemljo toplo. Brez tega bi bila povprečna zemeljska temperatura približno -18°C .

Primarni naravni toplogredni plini so vodna para (v nadaljevanju H₂O), ogljikov dioksid (v nadaljevanju CO₂), metan (v nadaljevanju CH₄), dušikov oksid (v nadaljevanju N₂O) in troposferski ozon (v nadaljevanju O₃). Človekove aktivnosti povečujejo koncentracijo vseh omenjenih toplogrednih plinov razen vodne pare. Uvedli so tudi nove toplogredne pline CFC in halokarbene, ki niso naravnega nastanka in povzročajo tanjšanje O₃ ter toplogredno segrevanje. Med vsemi toplogrednimi plini je najnevarnejši ogljikov dioksid, saj je njegova življenjska doba v ozračju kar tisoč let. (glej Kempton, 1996: 32-33)

Koncentracije CO₂ in CH₄ so se glede na predindustrijski čas od leta 1750 v atmosferi povečale za 31 % (CO₂) in 149 % (CH₄). Nekateri verjamejo, da so bile vrednosti ogljika nazadnje tako visoke pred 40 milijoni let.

Na splošno večina antropogenih toplogrednih emisij izvira iz izgorevanja goriva, ostanek pa je večinoma pripisan »pobeglemu gorivu« tj. gorivo, porabljeno pri sami proizvodnji in prevozu goriva, emisijam, ki jih povzroči industrijski proces (brez izgorevanja goriva) in kmetijstvo. Okoli 17 % emisij izvira iz proizvodnje elektrike, majhen odstotek pa izvira iz naravnih in antropogenih bioloških virov s približno 6,3 % metana in dušikovega oksida, ki izvirata iz kmetijstva.

Ker je škoda že povzročena in je po mnenju nekaterih ne moremo več izničiti, obstajajo štiri vrste ukrepov, ki blažijo globalno segrevanje, in sicer:

- zmanjšanje uporabe energije;
- prehajanje iz fosilnih goriv, ki vsebujejo ogljik, na alternativne vire energije;
- zajetje in shranjevanje ogljika;
- planetarni inženiring za ohlajanje zemlje (odstranjevanje ogljika iz ozračja, sejanje oceanov s kreda, sejanje oceanov z železom in zastiranje zemlje pred sončno svetlobo).

Strategije za ublažitev globalnega segrevanja vključujejo razvoj novih tehnologij, kot so vetrna energija, nuklearna energija, sončna energija, obnovljiva energija (»biodizel«) in električni ali hibridni avtomobili. Strategije blažitve globalnega segrevanja so tudi varčevanje z energijo, ekološki davki, povečevanje naravnih ponorov ogljikovega dioksida, nadzor nad številom prebivalstva, zajemanje ogljika in njegovo shranjevanje. Najenostavnejša in

najcenejša je strategija varčevanja z energijo. To je praksa povečevanja učinkovitosti uporabe energije za doseganje večjega uporabnega učinka pri isti porabi energije. Posledica tega so večja nacionalna varnost, osebna varnost, finančni kapital, človekovo udobje in vrednost okolja. Med najučinkovitejšimi sredstvi varčevanja z energijo in posledično varovanja okolja so izolacija stavb, fluorescentno osvetljevanje in javni transport.

2.2.1 STROKA

V javnosti prevladuje znanstveni konsenz, da so povečana količina ogljikovega dioksida in ostalih toplogrednih plinov ter z njo povezano segrevanje zemlje rezultat človeških dejavnosti, kot so izgorevanje fosilnih goriv, sekanje gozdov, kmetijstvo itd. Znanstveni konsenz o globalnem segrevanju, vključno s previdnostnim načelom in strahom pred nelinearnimi klimatskimi prehodi, pa vodi k povečanim ukrepom za blažitev globalnega segrevanja.

Merilo za stopnjo emisij toplogrednih plinov v ozračju je t. i. klimatska občutljivost, ki se običajno kaže v obliki pričakovanega temperaturnega odziva na podvojitve količine CO₂ v atmosferi. Trenutno naj bi ta občutljivost merila nekje med 1,5 in 4,5°C.

Za merjenje klimatske občutljivosti uporabljajo znanstveniki podnebne modele, tj. kvantitativne metode za simulacijo medsebojnih vplivanj atmosfere, oceanov, zemeljskega površja in ledu. Modeli, ki jih uporablja IPCC »Intergovernmental Panel on Climate Change« – Medvladni forum o podnebnih spremembah, napovedujejo, da se globalne temperature lahko povišajo tudi za 5,8°C do leta 2100. IPCC sta ustanovili UNEP¹ in WMO². Naloga foruma je ocena znanstvenih, gospodarskih in socialno-ekonomskih podatkov, ki so pomembni za razumevanje podnebnih sprememb in potencialnih posledic ter možnosti prilagoditve in ublažitve. Odprt je za vse člane ZN³ in WMO.

---

¹ UNEP (United Nations Environmental Programme) – Program Združenih narodov za okolje, ki koordinira okoljske aktivnosti ZN tako, da pomaga državam v razvoju pri izvajanju politik, ki koristijo okolju ter spodbujajo trajnostni razvoj s smiselnimi okoljskimi ukrepi.

² WMO (World Meteorological Organisation) – Svetovna meteorološka organizacija, medvladna organizacija, v katero je včlanjenih 187 držav članic in teritorijev. Je specializirana agencija ZN za meteorologijo, hidrologijo in podobne geofizične znanosti.

³ Organizacija združenih narodov oz. OZN je mednarodna organizacija, katere članice so skoraj vse države sveta. Ustanovljena je bila 24. oktobra 1945 v San Franciscu (ZDA).

Nesoglasja o globalnem segrevanju, ki so aktualna že od samega začetka, so v samem bistvu večplastna. Gre za nesoglasje o tem, ali je opaženo segrevanje v zadnjih 150-ih letih dejansko posledica človeških aktivnosti, in če je, v kolikšni meri. Človeške aktivnosti so npr. onesnaževanje zraka in proizvodnja toplogrednih plinov, naravni, od človeka neodvisni procesi pa so gozdni požari, sprememba lege sonca, naravni življenjski cikli ...

Ker se zemeljsko podnebje spreminja skozi čas, morajo znanstveniki razumeti ne samo, ali se zemeljska atmosfera segreva, temveč tudi, za kolikšen delež segrevanja so odgovorni ljudje, koliko k temu prispevajo naravni pojavi in kako bo to vplivalo na podnebje v prihodnosti. V ta namen se znanstveniki poslužujejo podnebnih modelov, ki pa so v znanstvenih krogih pogosto jabolko spora. To pa ni edini razlog, zakaj med znanstveniki potekajo burne debate o globalnem segrevanju.

Zagovorniki teorije o globalnem segrevanju poudarjajo, da:

- je dejstvo, da CO₂ absorbira in oddaja sevanje infrardečih žarkov, staro več kot stoletje;
- nam dajejo plinski mehurčki, ki so ujeti v ledenih jedrih, podrobne podatke o temperaturi in kemijski sestavi pred štiristo tisoč leti. Temperatura je potrjena z drugimi geološkimi podatki. Ti podatki nam povedo, da sta CO₂ in temperaturni porast tesno povezana;
- je nedavni porast ogljikovega dioksida in ostalih toplogrednih plinov večji kot v katerem koli obdobju v zadnjih sto tisoč letih. Kot je razvidno iz izotopskega podpisa CO₂ v fosilnih gorivih, je ta porast posledica človekovih dejavnosti;
- se je v zadnjih stotih letih temperatura povečala za 0,4–0,8°C;
- je trenutna temperatura nenavadna, če jo primerjamo s temperaturo zadnjih tisoč let;
- so meritve temperatur večinoma opravljene v parkih, ki so dejansko hladna območja znotraj »mestnih vročinskih otokov« (urban heat islands). Podatki dolgotrajnih meritev temperatur kažejo, da so podatki iz podeželja skoraj identični podatkom iz mest. Kar pomeni, da mestni vročinski otoki ne vplivajo na meritve in ugotovitve, da se zemeljsko ozračje segreva;
- so zelo verjetno segrevanje v zadnjih 50-ih letih povzročile človekove aktivnosti;
- poročila Medvladnega foruma o podnebnih spremembah natančno povzemajo stanje znanosti o podnebjju;

- podnebni modeli lahko ponovijo opažen trend samo, če je vključen vpliv toplogrednih plinov;
- o vsem zgoraj navedenem vlada znanstveni konsenz, kar je razvidno iz uradnih izjav strokovnih združenj, ki se ukvarjajo z znanostjo o podnebjju;
- človeštvo izvaja velik geofizičen eksperiment, in če se ne izide dobro, ni povratka v prejšnje stanje;
- podnebni modeli od vseh podnebnih posledic v prihodnosti napovedujejo segrevanje in ostale podnebne učinke (naraščanje morske gladine, pogostejše in močnejše nevihte, sušo in vročinske valove ...);
- so pred kratkim s podnebnimi spremembami povezali atlantske hurikane;
- previdnostni ukrep zahteva, da je potrebno ukrepati takoj, če hočemo preprečiti ali ublažiti segrevanje.

Zagovorniki globalnega segrevanja običajno zagovarjajo stališče IPCC in tako predstavljajo znanstveni konsenz. To pa ne pomeni nujno strinjanja z njihovimi sklepi, čeprav sta se do sedaj od 120 samo dva člana foruma nad sklepi IPCC javno pritožila.

Esej v reviji *Science magazine's Society and Science section* je poročal o raziskavi, kjer so analizirali 928 znanstvenih člankov o globalnih klimatskih spremembah, objavljenih med leti 1993 in 2003. Pri analizi niso odkrili članka, v katerem bi avtor spodbijal znanstveni konsenz, da temperatura zemlje raste zaradi človekovih aktivnosti. (Internet 8)

Kljub temu pa nasprotniki obstajajo in njihova stališča so naslednja:

- Medvladni forum o podnebnih spremembah sprejema trdne sklepe, ki jih znanstvena spoznanja ne podpirajo, zlasti če upoštevamo splošno sprejeto šibkost fizike oblakov in klimatskih modelov. Npr. tudi tisti, ki sprejemajo, da obstaja trend segrevanja, izpostavljajo dejstvo, da je velika razlika med sorodnostjo in vzročnostjo. To pomeni, da samo zato, ker so se povprečne temperature od začetka industrijske revolucije dvigovale, še ne pomeni nujno, da je industrijska revolucija povzročila spremembo temperature. Po drugi strani pa je obdobje od začetka industrijske revolucije proizvedlo vse bolj razširjene mestne vročinske otoke, ki bi lahko skazili temperaturne meritve, ki nakazujejo zadnje ogrevanje.
- Nekatere globalne študije imajo napake ali pa jih ni moč ponoviti.

- Uporaba konsenza kot dokaza je prej argument apeliranja na večino kot znanstvena razprava. Prav zato, ker je tema postala tako spolitizirana, obstaja sum, da klimatologi, ki se ne strinjajo s prevladujočim mnenjem, ne upajo izraziti svojega mnenja v strahu pred izgubo svojih položajev ali denarnih sredstev.
- Podnebni modeli ne bodo mogli predvideti prihodnjega podnebja, dokler ne bodo znali predvideti sončnih in vulkanskih aktivnosti.
- CO₂ v ozračju je predvsem vulkanskega nastanka.
- Ocene učinkovitosti ogljikovega dioksida kot toplogrednega plina variirajo, vendar pa se večinoma vrtijo okoli 10 do 100-krat nižje od vodne pare, kar pomeni, da je toplogredni učinek, ki ga povzroči človek, manjši od 1 %.
- Znanost o podnebjju še ne more dajati točnih napovedi, saj se računalniški modeli, ki jih uporabljajo za te napovedi, še razvijajo in še ne upoštevajo pred kratkim odkritih mehanizmov povratne informacije.
- Globalne temperature so neposredno povezane z aktivnostmi sončnih peg, ki se pojavljajo v cikliih vsakih enajst let.
- Nevarnost globalnega segrevanja je podobna nevarnosti globalnega ohlajanja v sedemdesetih letih. Nevarnost globalnega ohlajanja je povzročala nepotrebno paniko, nevarnost globalnega segrevanja pa počne enako.

Nekateri nasprotniki teorije o globalnem segrevanju bolj verjamejo podatkom iz paleoklimatskih študij, temperaturnim meritvam, ki jih izvajajo vremenski baloni, in satelitom. Pravijo, da prikazujejo manj ogrevanja, kot ga kažejo meritve površja in morja. To je lahko tudi posledica tega, da so se zgodnje meritve vremenskih balonov izkazale za napačne zaradi napak v modelu senzorjev.

Skeptiki sami sebe pogosto označujejo za nasprotnike stališča Medvladnega foruma za podnebne spremembe. Med njimi namreč vlada splošno prepričanje, da znanost o podnebjju še ni zmožna pripeljati do trdnih odgovorov na vsa pomembna vprašanja o globalnem podnebjju. Prav zato argumente zagovornikov pogosto označujejo kot panične in prezgodnje, da bi lahko podpirali scenarije globalnega segrevanja.

Prav tako se radi poslužujejo argumenta, ki pravi, da če je globalno segrevanje res rezultat človekovih aktivnosti, potem tako ali tako ni potrebno več ukrepati, ker:

- bosta prihodnji znanstveni napredek in razvoj nove tehnologije rešila težavo še preden se zaostri in to za manj denarja (Busheva politika v Clean Skyes Act) in
- bi bila določena stopnja globalnega segrevanja nenevarna ali celo koristna, saj bi povečan CO₂ koristil vegetaciji in bi bil tako potencialno koristen za kmetijstvo po svetu.

Organizacije, ki podpirajo teorijo globalnega segrevanja, so: IPCC, Nacionalne akademije za znanost držav G8, Brazilije, Kitajske in Indije (Internet 6), »US National Academy of Sciences« (Ameriška nacionalna akademija za znanost), »American Meteorological Society« (Ameriško meteorološko društvo), »American Geophysical Union« (Ameriško geofizično združenje), »American Association for the Advancement of Science« (Ameriško združenje za napredek na področju znanosti) (Internet 7) in »Union of Concerned Scientists« (Združenje zaskrbljenih znanstvenikov).

Najvidnejši znanstveniki, ki se ukvarjajo s podnebjem in podobnimi področji, in ki so izrazili nasprotovanje znanstvenemu konsenzu o globalnem segrevanju, so: Patrick Michaels, Robert Balling, Sherwood B. Idso, S. Fred Singer, Richard Lindzen, Ross McKittrick, Frederick Seitz, William M. Gray in Roy Spencer. Med uglednimi skeptiki izven znanstvene skupnosti pa znanstvenemu konsenzu nasprotujejo še: Kary Mullis, Andrey Illarionov, Michael Crichton, David Bellam, Ann Coulter in Steven Milloy.

Da bi širili prepričanja skeptikov globalnega segrevanja, so se oblikovale tudi nekatere organizacije: »Information Council on the Environment«, »Center for the Study of Carbon Dioxide«, »Global Change in Science and Environmental Policy Project« in »Competitive Enterprise Institute«.

Odstotek znanstvenikov, ki podpirajo ali nasprotujejo kateri od teorij o globalnem segrevanju, je stvar polemike. Okoljevarstvene skupine, številna vladna poročila in neameriški mediji pogosto trdijo, da znanstvena skupnost skoraj enoglasno podpira teorijo o globalnem segrevanju. S tem pa se nekateri njeni nasprotniki ne strinjajo. Pravijo namreč, da večina znanstvenikov trdi, da je teorija o globalnem segrevanju ali nedokazana ali pa jo celo v celoti zavračajo. Po drugi strani pa drugi skeptiki obsojajo nevarnosti enotne znanosti, s čimer priznavajo, da dejansko obstaja znanstveni konsenz o globalnem segrevanju, medtem ko

istočasno sistematično zavračajo vsako pozitivno stvar, ki pride iz tega. Kar pa je lahko tudi znak počasnega sprejemanja ali znak dojemanja same narave razprave.

Leta 2004 je esej v reviji *Science Magazine* (Internet 8) poročal o raziskavi znanstvenice na University of California, San Diego, dr. Naomi Oreskes. Na podlagi strokovno pregledanih člankov v znanstvenih revijah, povezanih s spremembami globalnega podnebja v podatkovni bazi ISI (Internet 9) v zadnjih desetih letih, so zbrali 928 člankov, ki so predstavljali skoraj deset odstotkov vseh člankov. Previdno so analizirali, v koliko člankih so se avtorji strinjali ali ne strinjali s prevladujočim konsenzom o antropogenih vzrokih globalnega segrevanja. Ena četrtnina člankov se je ukvarjala s segmenti globalnega segrevanja, ki niso vključevali ključnih elementov konsenza, tri četrtnine člankov pa je te segmente vključevalo in niti en članek izmed njih ni konsenzu nasprotoval. (glej Gore, 2006: 262)

2.2.2 POLITIKA

Obdobje po industrijski revoluciji je bistveno zaznamovalo posege človeka v naravno okolje. V šestdesetih letih se je ameriška politika začela resno ukvarjati s problemom onesnaževanja okolja. Okolje je začelo pridobivati na svoji vrednosti. Vlada je začela prek svojih politik nadzorovati njegovo onesnaževanje, saj se tržni avtomatizem ni bil sposoben sam soočiti s problemom. (Bahor, 2003)

Ameriška neoliberalna ekonomska logika prostega trga pravi, da je onesnaževanje strošek družbe, zato podjetja nimajo interesa, da bi za svoj del onesnaževanja poskrbela sama. Skrb za lastne odpadke bi namreč povišala njihove stroške proizvodnje in poslovanja, kar bi jih na prostem trgu postavilo v slabši položaj in znižalo njihovo konkurenčnost. To pa bi upočasnilo gospodarsko rast in nova zaposlovanja. (Bahor, 2003)

Okoljevarstvene skupine so se začele resno organizirati v sedemdesetih letih, takrat se je povečal tudi njihov vpliv. V obdobju, ko je ZDA predsedoval Reagan, so bile skupine še precej zadržane do nadzora nad onesnaževanjem. Sčasoma pa so imele vedno večji vpliv na javno mnenje in dosegle so, da so se sprejeli prvi okoljski programi, ki jih je vodila EPA. (Bahor, 2003)

V ZDA živi pet odstotkov vsega prebivalstva, kljub temu pa porabijo 26 odstotkov svetovne porabe energije. (Internet 10) Struktura porabe energije je naslednja: 39 % nafta, 24 % zemeljski plin, 23 % premog, 9 % nuklearna energija in 5 % ostali viri. So največji svetovni onesnaževalci. Odgovorni so za 23 % svetovnih emisij ogljikovega dioksida, ki ga proizvedejo pri porabi energije. (Internet 10) Poceni energijo jemljejo kot »državljsko pravico«. Nizki davki na cene energije pričajo o tem, da davčni instrumenti spodbujajo energetske potratnosti, ki se je začela že za časa Reaganove vladavine, ko je začel z deregulacijo in liberalizacijo energetske politike. (Bahor, 2003)

Zanimiv je podatek, da so ZDA od samega začetka pogajanj za sprejem protokola, v devetdesetih, protokol spodbijale, istočasno pa so bile prve na področju alternativnih energetske tehnologije (vetrna in solarna energija, Stirlingov motor, vodikov pogon ...) in prve pri vključevanju javnosti na področju varovanja zraka. Prve so bile tudi pri izvajanju fleksibilnih mehanizmov, kot je trgovanje z emisijami, kar so uzakonili s »Clean Air Act« – Zakonom o čistem zraku iz leta 1992. Od njega pa so odstopili v trenutku, ko so odstopili tudi od protokola. (Bahor, 2003)

Velike korporacije so igrale in do določene mere še vedno igrajo veliko vlogo pri politikah o globalnem segrevanju v ZDA. To počno prek lobiranja in sponzoriranja skeptikov. Določeno vlogo pa igrajo tudi pri blažitvi globalnega segrevanja, saj investirajo v raziskave in izvajanje novih energetske tehnologije ter ukrepov za energetske učinkovitost.

Protokol je primarni mednarodni sporazum za bojevanje proti podnebnim spremembam. Kljub temu, da je bila kombinacija znanstvenega konsenza in ekonomskih spodbud dovolj prepričljiva, da ga je več kot 150 držav ratificiralo, še vedno obstaja razprava o tem, v kolikšni meri toplogredni plini res segrevajo planet. Nekateri politiki, vključno s predsednikom ZDA Georgeom W. Bushem, ministrskim predsednikom Avstralije Johnom Howardom in nekaterimi intelektualci, kot so Bjorn Lomborg in Ronald Bailey, trdijo, da je strošek ublažitve globalnega segrevanja prevelik, da bi se ga dalo upravičiti.

Kljub vsemu pa so nekateri člani gospodarske skupnosti sprejeli tako realnost globalnega segrevanja kot tudi dejstvo o svojem prispevku k antropogenim vzrokom. Zavedajo se potrebe po ukrepanju, kot je trgovanje z emisijami ogljika in davki na ogljik. Primer podjetja, ki se je začelo usmerjati v pravo smer, je General Electric. Njen izvršni direktor Jeffrey Immelt je dal

naslednjo izjavo o viziji podjetja: »Menimo, da zeleno pomeni zeleno. To je obdobje, ko bo izboljšanje stanja okolja vodilo do zaslužka.« (glej Gore, 2006: 274-275)

2.2.3 MEDIJI

Narava enosmernega komuniciranja ameriških medijev, predvsem televizije, v povezavi s povečanim lastništvom medijev s strani peščice velikih konglomeratov, ki mešajo vrednote zabavnštva in novinarstva, resno oškoduje vlogo objektivnosti v ameriški javnosti. Danes je vse manj neodvisnih novinarjev, ki lahko brez zadržkov razkrinkajo tiste, ki prirejajo podatke, da bi zavajali javnost. (Internet 11)

Največje upanje trenutno ponuja internet. Z njim se bo morda obnovila neodvisnost dialoga. Zaenkrat pa žal še vedno prevladuje televizija. (Internet 11)

Skeptiki se vse bolj poslužujejo oglaševanja kot sredstva svoje propagande. To zanje ni nekaj novega, je pa veliko bolj agresivno. Pred kratkim je »Competitive Enterprise Institute«, ki ga sponzorira naftni mogotec ExxonMobil, objavil dve različici oglasa, ki ju je bilo do sedaj moč opaziti samo na internetu. Pojavljata se dve različici oglasa z istim centralnim sporočilom: »Carbon Dioxide, they call it pollution, we call it life« (ogljikov dioksid, oni mu pravijo onesnaževanje, mi mu pravimo življenje).

Prva različica je očitno namenjena preprostim Američanom, ki jih sama tematika ne zanima, lahko pa pridejo pod vpliv kakšnega ekološko ozaveščenega politika. V oglasu se sklicujejo na »zlobne politike«, ki jih hočejo prikrajšati za »najosnovnejše« pravice do prevažanja z avtomobili, olajšanja težaškega dela z delovnimi stroji, svetlobe (prikaz lasvegaških svetlobnih napisov s svetlečo ameriško zastavo v sredini). Na koncu oglaševalec postavi vprašanje, kakšna bodo njihova življenja brez vsega tega in pri tem s posnetki nakazuje na to, da se bodo morali odpovedati vsemu, kar jim sedaj olajšuje življenje.

Druga različica oglasa je namenjena ljudem, ki o problemu globalnega segrevanja vedo več in so si že oblikovali svoje mnenje. Tu pa z različnimi posnetki in stavki vzetimi iz konteksta oblikujejo dvom v znanstvena odkritja in s tem v njihova prepričanja. Omenjajo »panične« znanstvenike, katerih namen je prestrašiti javnost. Za zaključek s krajšimi izseki povzamejo

prvo različico oglasa in tako v oglas vstavijo poleg spodbijanja znanosti tudi ameriške vrednote.

Namen teh dveh različic oglasa in njenega slogana je prepričati ljudi, da jih CO₂ ne ogroža, da je le del naravnega cikla. Okoljevarstveniki pa delajo nepotrebno paniko, ki ne koristi nikomur. Cilj oglaševalcev je doseči, da bodo ljudje, ob dovolj pogostem predvajanju, začeli sporočilu oglasa verjeti in se bo lahko ta »nesmiselna borba« proti onesnaževanju, ki bo »uničila« ameriško gospodarstvo, končno zaključila.⁴

Novinar Ross Gelbspan je odkril dokaze negativne medijske propagande. Odkril je namreč eno izmed notranjih navodil zaposlenim v podjetju, ki vodi kampanjo za spodbijanje krize globalnega segrevanja. Navodilo pravi, da je cilj skupine »ponovno označiti globalno segrevanje kot teorijo, namesto dejstvo«. (glej Gore, 2002: 263)

S takimi in podobnimi tehnikami korporacije prepričujejo javnost, da naj ne podpira rešitev, ki bi bile neprijetne in drage za določene industrije. Zelo pogosto uporabljena tehnika je tudi neprestano obtoževanje znanstvenikov, ki poskušajo opozoriti na krizo globalnega segrevanja, da so pohlepni, nepošteni in nezanesljivi, ter da znanstvenih dejstev ne spoštujejo samo zato, da bi povišali svoje raziskovalne dotacije. (Gore, 2002)

Vzporedno s študijo člankov o globalnem segrevanju dr. Naomi Oreskes so izvedli tudi študijo vseh znanstvenih člankov o globalnem segrevanju v zadnjih 14 letih v štirih ameriških najvplivnejših časopisih: The New York Times, The Washington Post, The LA Times in The Wall Street Journal. Ugotovili so, da so ameriški časopisi 14 let dajali lažen vtis, da znanstvena skupnost ni enotna, in da se še vedno prepirajo o tem, ali ljudje prispevajo k globalnemu segrevanju. (glej Gore, 2006: 263)

Pomemben vir dezinformiranja pa je tudi Bela hiša pod vodstvom predsednika Busha in podpredsednika Chaneya. Leta 2001 je predsednik Bush najel odvetnika – lobista Philipa Cooneya za vodjo osebja v »Council on Environmental Quality« (Svetu za kvaliteto okolja). Pred tem je bil zaposlen na Ameriškem naftnem inštitutu, kjer je bil zadolžen za »zavajanje« javnosti o naftnih in premogovnih podjetjih. Kljub temu, da ni imel znanstvene izobrazbe, ga

---

⁴ Prevod različic oglasa in povezavo na njuno stran najdete v prilogi.

je predsednik Bush pooblastil, da uredi in cenzurira uradna poročila o globalnem segrevanju, ki so jih izdale EPA in ostali oddelki zvezne vlade. Leta 2005 je nekdo časniku The New York Times predal dokument, za katerega je bil odgovoren Cooney. Dokument je razkril, da je Cooney iz poročila izbrisal kakršno koli omembo nevarnosti, ki jih globalno segrevanje predstavlja ameriškemu narodu. Razkritje je bila sramota za Belo hišo in Cooney je odstopil. Že naslednji dan je začel delati pri podjetju ExxonMobil, ki se vztrajno bori za utišanje vseh svaril pred nevarnostjo globalnega segrevanja. (Internet 12)

Akadska teza, ki je leta 2000 primerjala poročanje pomembnejših ameriških in britanskih časopisov o podnebjju, je poročala, da so v Združenem Kraljestvu tej temi posvetili trikrat več medijskega prostora kot v ZDA. Ugotovili so, da je edini časopis v ZDA, ki konstantno poroča o tej temi, The New York Times z novinarjem Andrewom Revkinom, ki od začetka leta 2004 v svojih člankih opozarja na podnebne spremembe in napovedi njihovih posledic. Da bi imeli njegovi članki ustrezno znanstveno podlago, je celo najel strokovnjaka za podnebje. (Internet 11)

Gelbspan za pomanjkanje množične pozornosti medijev krivi novinarske centre, za katere pravi, da rušijo ravnovesje novinarstva. Novinarji se trudijo narediti zgodbo čim bolj zanimivo za širšo javnost, zato se raje osredotočajo na politične okoliščine globalnega segrevanja, namesto da bi pisali o njegovih posledicah. Za pomanjkanje množične pozornosti medijev krivi tudi človekova nagnjenja k zanikanju silne grožnje, ki ogroža človeštvo, ter kar je najpomembnejše, desetletje dolgo politično propagando zavajanja, dezinformiranja in včasih tudi ustrahovanja ljudi s strani naftnega lobija, da bi zadevo odmaknili izpred oči javnosti. (Internet 11)

Vsakič, ko so novinarji pisali zgodbe o globalnem segrevanju, so »neyseyerji«⁵, ki jih je sponzorirala industrija, zahtevali enako količino prostora v dobro ravnovesja. Kot rezultat je tisk dodelil enako težo skeptikom, ki jih sponzorira industrija, kot vodilnim znanstvenikom in tako ustvaril v glavah ljudi zmedo. Zaradi tega še dandanes ljudje niso prepričani, ali globalno segrevanje res obstaja. (Internet 11)

---

⁵ Ljudje, ki pokušajo prepričati druge, da težava ni resnična, da je veliko manj nevarna, in da na noben način niso odgovorni zanjo.

Novinarsko ravnovesje je potrebno takrat, ko gre za mnenja ljudi, ne takrat, ko gre za znanstvena dejstva. Ko gre za znanstvena dejstva, je po besedah Gelbspana koncept ravnovesja nepomemben. Kajti kar vemo o podnebjju, prihaja od IPCC, ki je največje in najbolj rigorozno znanstveno sodelovanje v zgodovini. Tu gre za dva tisoč znanstvenikov iz 100 držav, ki redno poročajo IPCC. In člani foruma se strinjajo, da je izgorevanje fosilnih goriv vzrok za bistvene spremembe v zemeljskem podnebjju. Te ugotovitve so potrdili »American Association for the Advancement of Science«, »American Geophysical Union«, »American Meteorological Society« in »US National Academy of Sciences«. (Internet 11)

Gelbspan nadalje pravi, da zaradi tega, ker večina novinarjev nima dovolj časa, niso dovolj radovedni ali pa niso dovolj profesionalni, da bi pogledali v znanstvene dokumente, pišejo dvomljive zgodbe in uporabljajo citate, ki si med seboj nasprotujejo, kar pa popolnoma ustreza naftnim in premogovnim industrijam, saj tako ohranjajo javnost zmedeno. (Internet 11)

Leta 1997, ko je senat navdušeno sprejel resolucijo proti ratifikaciji protokola, časopisi niso bili preveč pozorni na 13 milijonov dolarjev vreden oglaševalski napad, ki ga je financirala industrija za nabiranje glasov za sprejetje resolucije. Ko je Bush leta 2001 izstopil iz pogajalskega procesa o protokolu, so novinarji spet poročali o napetostih med ZDA in EU, namesto da bi se osredotočili na škodo, ki jo bo ta odločitev povzročila planetu. (Internet 11)

Pred letom 2001 je Bush naznanil, da ne bo sprejel ugotovitev IPCC, ker je telo ZN. Namesto tega je zahteval poročilo od Nacionalne akademije za znanost. Mesec kasneje je v predloženem poročilu pisalo, da kljub temu, da ni gotovo, v kolikšni meri je kakšen dejavnik odgovoren za segrevanje, je potrjeno, da je človeški dejavnik eden izmed glavnih odgovornih. Ko so novinarji poročali o Bushevem povzetku »American Climate Report« (Ameriškega poročila o podnebjju), se je le peščica novinarjev potrudila preveriti, kakšno je stališče Nacionalne akademije za znanost, kajti če bi to storili, bi ugotovili, da je že leta 1992 izrazila priporočilo, da so potrebni ostri ukrepi za zmanjšanje negativnih vplivov na podnebjje. (Internet 11)

2.3 OKVIRNA KONVENCIJA ZDRUŽENIH NARODOV O SPREMEMBI PODNEBJA

Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (v nadaljevanju konvencija) je mednarodni sporazum o okolju, ki je nastal na Konferenci ZN o okolju in razvoju (UNCED), neformalno znani kot »earth summit«, ki je potekala v Riu de Jeneiru leta 1992. Cilj sporazuma je zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, da bi preprečili ali vsaj omilili globalno segrevanje in njegove posledice.

12. junija 1992 je 154 narodov podpisalo konvencijo. Z ratifikacijo so se države pogodbenice zavezale k prostovoljnemu, nezavezujočemu cilju zmanjšati koncentracije toplogrednih plinov v atmosferi, da bi preprečili nevarna antropogena vmešavanja v podnebni sistem. Ti ukrepi veljajo predvsem za industrializirane države, z namenom stabiliziranja ravni njihovih toplogrednih emisij na raven iz leta 1990 do leta 2000.

Pogodbenice so soglašale, da bodo priznavale skupne, a raznolike odgovornosti, in da bodo pogodbenice iz priloge I v čim krajšem času prevzele večjo odgovornost pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov.

ZDA so konvencijo ratificirale 13. oktobra 1992. Ko je konvencijo ratificiralo več kot 50 držav, je 24. marca 1994 stopila v veljavo. Od takrat so se pogodbenice letno sestajale na konferencah pogodbenic, da bi ocenile napredek pri reševanju problema klimatskih sprememb.

Sporazum v svoji prvotni obliki ni imel postavljenih zavezujočih omejitev emisij toplogrednih plinov za posamezne narode in ni vseboval predpisov o izvajanju, kar pomeni, da je pravno nezavezujoč. Namesto tega sporazum vsebuje predpise za nadgradnje ali protokole. Najpomembnejša nadgradnja konvencije, protokol, je postal celo bolj »famozen« od nje same.

Konvencija je bila na voljo za podpis od 9. maja 1992, 21. marca 1994 pa je stopila v veljavo. Njen osnovni cilj je doseči ustalitev ravni koncentracije toplogrednih plinov v atmosferi dovolj nizko, da bi preprečili nevarno antropogeno vmešavanje v podnebni sistem. Konvencijo je podpisalo 189 držav pogodbenic. Poleg njih pa je še pet držav opazovalk.

Pogodbenice so razdeljene v tri skupine:

- pogodbenice iz priloge I (industrializirane države),
- pogodbenice iz priloge II (razvite države, ki plačujejo stroške držav v razvoju) in
- države v razvoju.

Industrializirane države pogodbenice so se sporazumele, da bodo zmanjšale raven svojih emisij (predvsem ogljikovega dioksida) na ciljno raven, ki je pod ravni iz leta 1990. Če tega ne zmorejo, morajo kupiti emisijske kredite ali investirati v njihovo shranjevanje.

Države v razvoju po konvenciji nimajo takojšnjih omejitev, kar služi trem ciljem:

- izognejo se omejevanju rasti, saj je onesnaževanje močno povezano z industrijsko rastjo in gospodarstva v razvoju lahko rastejo zelo hitro;
- pomeni, da svojih emisijskih kreditov ne morejo prodajati industrializiranim narodom in jim tako dopustiti, da prekomerno onesnažujejo;
- denar in tehnologijo dobijo od razvitih držav iz priloge II.

Države v razvoju se lahko prostovoljno javijo, da bi postale pogodbenice iz priloge I oz. sprejmejo načela konvencije.

Nekateri nasprotniki konvencije trdijo, da je delitev med pogodbenicami iz priloge I in državami v razvoju nepravilna, in da morajo tako razvite države kot države v razvoju znižati ravni svojih emisij. Trdijo tudi, da bodo stroški držav v razvoju, za izvajanje zahtev konvencije, povzročili pritisk na njihovo gospodarstvo.

Pogodbenice konvencije se na podlagi 7. člena konvencije letno sestajajo na rednih zasedanjih konference pogodbenic. Prvič se je konferenca pogodbenic (COP-1) sestala v Berlinu spomladi 1995. Na sestanku so izrazili zaskrbljenost glede sposobnosti držav za izpolnjevanje svojih obveznosti, ki jih določa konvencija. To je bilo izraženo v ministrski deklaraciji Združenih narodov, znani kot Berlinski mandat, ki je vzpostavil dvoletno fazo analize in ocene, na podlagi katere naj bi se pogajalo o izčrpnem izboru ukrepov, ki bi pomagali državam izbrati najprimernejšega za soočanje s klimatskimi spremembami, ki bi bil najbolj

praktičen tako za gospodarstvo kot tudi za okolje. Berlinski mandat je vključeval samo pogodbenice iz priloge I – industrializirane države.

Druga konferenca pogodbenic (COP-2) se je julija 1996 odvijala v Ženevi v Švici. 18. julija so sprejeli ministrsko deklaracijo, ki je predstavljala stališče ZDA. Njeno stališče pa je bilo, da sprejemajo znanstvene ugotovitve, ki jih je predlagal Medvladni forum o podnebnih spremembah na svojem drugem zasedanju leta 1995, da nasprotujejo enotnim skladnim politikam zaradi večje fleksibilnosti, in da pozivajo k pravno zavezujočim polletnim ciljem.

Na tretji konferenci pogodbenic (COP-3) decembra 1997 v Kjotu na Japonskem so po intenzivnih in napetih pogajanjih sprejeli Protokol k Okvirni konvenciji o podnebnih spremembah (v nadaljevanju kjotski protokol oz. protokol). Večina industrializiranih narodov in nekatera centralnoevropska gospodarstva v prehodu (definirane kot pogodbenice priloge B) so sprejeli pravno zavezujoča zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v povprečju 6 % do 8 % pod ravni iz leta 1990. Dogovorjeno znižanje ravni toplogrednih plinov se mora zgoditi v prvem obdobju emisijskega proračuna, med letoma 2008 in 2012. ZDA bi morale znižati svoje ravni emisij v povprečju za 7 % pod ravni iz leta 1990. Clintonova administracija s podpredsednikom Goreom na čelu je začela z zbiranjem sredstev za soočanje s klimatskimi spremembami.

Četrto srečanje (COP-4) se je odvijalo v Buenos Airesu novembra 1998. Namen tega srečanja je bil rešiti še preostala vprašanja glede protokola, a je bila kompleksnost in težavnost pri doseganju soglasja nepremostljiva. Zato so sprejeli dvoletni načrt ukrepov, da bi pospešili doseg cilja ter razvili mehanizme za izvajanje protokola, ki bi moral biti dokončan do leta 2000.

Peta konferenca pogodbenic (COP-5), ki je trajala od 25. oktobra do 4. novembra 1998, je bila predvsem tehnično srečanje in ni dosegla pomembnejših sklepov.

Ko se je šesta konferenca pogodbenic (COP-6) med 13. in 25. novembrom leta 2000 sestala v Haagu na Nizozemskem, so se pogovori hitro razvili v pogajanja na visoki ravni o pomembnih političnih temah. Ta so vključevala veliko nasprotovanje predlogu ZDA, da bi se dovolili krediti za ponore ogljika v gozdovih in na poljedeljskih površinah, kar bi pomenilo, da bi bil odstotek znižanja ravni emisij za ZDA, zaradi svojih ogromnih poljedeljskih in

gozdnih površin, veliko nižji. Pogajanja so vključevala tudi nesoglasja o posledicah neizpolnjevanja svojih obveznosti in doseganja s protokolom določenih ciljev. Težave so imeli tudi pri reševanju vprašanja, kako bi lahko države v razvoju obdržale finančno pomoč za soočanje s škodljivimi učinki klimatskih sprememb in doseganje svojih obveznosti načrtovanja in po možnosti celo zmanjševanja toplogrednih plinov.

V zadnjih urah konference pogodbenic, kljub nekaterim sprejetim kompromisom med ZDA in nekaterimi državami EU, predvsem Združenim Kraljestvom, so države EU kot celota, ki so jih vodile Danska in Nemčija, zavrnila kompromise in pogovori v Haagu so »padli v vodo«. Evropska unija se je na eni strani zavzemala za strožji sporazum, ZDA, Kanada, Japonska in Avstralija pa so se na drugi strani zavzemale za to, da bi bil sporazum manj zahteven in bolj prilagodljiv. Predsedujoči šeste konference pogodbenic Jan Pronk je konferenco pogodbenic suspendiral brez doseženega sporazuma, v pričakovanju, da se bodo pogajanja kasneje nadaljevala. Kasneje je bilo naznanjeno, da se bo šesta konferenca pogodbenic (COP-6 bis) nadaljevala v Bonnu v Nemčiji v drugi polovici julija 2001.

Od 16. do 27. julija v Bonnu, na nadaljevanju šeste konference pogodbenic (COP-6 bis), se je delalo zelo malo na razreševanju nesoglasij, ki so povzročila brezizhoden položaj v Haagu.

To srečanje se je odvijalo po tem, ko je George W. Bush postal ameriški predsednik, in so ZDA marca 2001 odstopile od protokola. Posledično delegacija ZDA ni hotela sodelovati pri pogajanjih, ki so vključevala protokol, in so na sestanku delovali le kot opazovalci. Na veliko presenečenje skeptičnih opazovalk so ostale pogodbenice dosegle soglasje glede večine najpomembnejših političnih tem. Soglasja so vključevala:

- mehanizme – fleksibilni mehanizmi, ki so jih ZDA močno podpirale, ko je bil protokol v fazi nastajanja, vključno s trgovanjem z emisijami, skupnim izvajanjem in mehanizmom čistega razvoja, ki omogoča, da razvite države financirajo aktivnosti za znižanje stopnje emisij v državah v razvoju, v zameno pa dobijo kredite. Eden ključnih elementov sporazuma je bil, da ne bo količinske omejitve kreditov, ki jih država lahko zahteva pri uporabi teh mehanizmov, vendar pa morajo domači ukrepi predstavljati pomemben delež ukrepov vsake države pogodbenice priloge B pri doseganju svojih ciljev;
- ponore ogljika – kredite se lahko dobi z različnimi aktivnostmi, ki absorbirajo ogljik iz atmosfere ali ga shranjujejo. Te aktivnosti vključujejo upravljanje z gozdnimi in

obdelovalnimi površinami in pogozdovanje, brez splošne omejitve količine kreditov, ki bi jih lahko država dobila z uporabo ponorov;

- spoštovanje dogovorov – poslednji ukrepi v postopku spoštovanja dogovorov o postopkih in mehanizmih, ki bi urejali neskladje s predpisi protokola, so bili preloženi na naslednjo konferenco. Ti ukrepi vključujejo osnutke posledic nedoseganja ciljev zmanjšanja emisij, med katerimi so tudi zahteve po nadomestitvi primanjkljaja v razmerju 1,3t : 1, suspendiranje pravice prodaje kreditov, pridobljenih od presežkov pri zniževanju emisij, ter zahtevani načrt ukrepanj za tiste, ki svojih ciljev ne dosegajo;
- financiranje – dogovorili so se o treh novih skladih, namenjenih potrebam, povezanih s klimatskimi spremembami. To so sklad za najmanj razvite države, sklad za podporo nacionalnih prilagoditvenih programov ukrepanj in sklad za prilagoditev kjotskemu protokolu, ki ga podpirajo davek iz programa Mehanizem čistega razvoja in prostovoljni prispevki.

V Marakešu v Maroku se je odvijalo sedmo srečanje konference pogodbenic (COP-7). Trajalo je od 29. oktobra do 10. novembra 2001. Na pogajanjih so zaključili delo akcijskega načrta, oblikovanega v Buenos Airesu. Zaključili so večino podrobnosti delovanja in tako pripravili protokol za ratifikacijo. Delegacija ZDA je še naprej delovala kot opazovalka in odklanjala aktivno sodelovanje pri pogajanjih. Ker ZDA niso hotele pristopiti k protokolu in je bilo zaenkrat še premalo članic, da bi protokol lahko stopil v veljavo, so premaknili rok za ratifikacijo protokola naprej, in sicer na »Svetovno srečanje za trajnostni razvoj« (World Summit on Sustainable Development), ki naj bi se odvijalo od avgusta do septembra 2002 v Johannesburgu v Južni Afriki.

Glavne odločitve te konference so vključevale pravila delovanja pri mednarodnem trgovanju z emisijami med pogodbenicami protokola in pri Mehanizmu čistega razvoja in skupnem izvajanju. Odločili so se tudi o sistemu skladnosti z načeli protokola, ki označuje posledice nedoseganja ciljev znižanja stopenj emisij, a končno določitev, če so posledice pravno zavezujoče, prepušča pogodbenicam protokola.

Osma konferenca pogodbenic (COP-8) se je odvijala v New Delhiju v Indiji, med 23. oktobrom in 1. novembrom 2001. Deveta konferenca (COP-9) se je odvijala v Milanu v Italiji, med 1. in 12. decembrom 2003. Deseta konferenca pogodbenic (COP-10) pa se je odvijala v

Buenos Airesu v Argentini, med 6. in 17. decembrom 2004. Vse tri konference so bile pretežno tehnične narave.

Od 28. novembra do 9. decembra 2005 so se v Montrealu v Kanadi sestale pogodbenice na 11. konferenci (COP-11). To srečanje je zaznamovala mednarodna uveljavitev protokola 4. novembra 2005.

2.4 PROTOKOL K OKVIRNI KONVENCIJI ZDRUŽENIH NARODOV O SPREMEMBI PODNEBJA

Kot smo že zgoraj omenili je protokol amandma h konvenciji (v nadaljevanju konvencija), mednarodnem sporazumu o globalnih klimatskih spremembah.

Protokol je do danes ratificiralo skupno 165 držav (Internet 13), z opaznima izjemama ZDA in Avstralije. Uradno ime sporazuma je Protokol k okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja. Sprejet je bil v japonskem mestu Kjoto, decembra 1997. (Internet 14) Na voljo za podpis in ratifikacijo, sprejem ali potrditev s strani držav in regionalnih organizacij za gospodarsko povezovanje, ki so pogodbenice konvencije, je bil od 16. marca 1998 do 15. marca 1999 na sedežu Združenih narodov v New Yorku. Za pristop pa je na voljo od dneva po datumu, ko je končano podpisovanje. Listine o ratifikaciji so se deponirale pri depozitarju, ki ga predstavlja generalni sekretar Združenih narodov (Internet 14).

Protokol je začel veljati 90. dan po dnevu, ko je najmanj 55 pogodbenic konvencije, med katerimi so pogodbenice iz priloge I (industrializirane države), ki so skupaj odgovorne za najmanj 55 odstotkov skupnih emisij ogljikovega dioksida v letu 1990, deponira svoje listine o ratifikaciji, sprejetju, potrditvi ali pristopu. (povzeto po 1. odstavku 25. člena protokola). Protokol je stopil v veljavo 16. februarja 2005, 90. dan po tem, ko je Rusija sporazum ratificirala (18. 11. 2004).

Iz programa Združenih narodov za okolje so sporočili, da je »protokol pravno zavezujoč sporazum, na podlagi katerega bodo industrializirane države zmanjšale svoje skupne emisije toplogrednih plinov za 5,2 % v primerjavi z letom 1990 (upoštevati je treba, da v primerjavi s

stopnjami emisij, ki so pričakovane v letu 2010 brez ukrepov protokola, ta cilj predstavlja 29 % znižanje). Cilj je znižati skupne emisije šestih toplogrednih plinov – ogljikovega dioksida, metana, dušikovega oksida, žveplovega heksafluorida, fluoriranih ogljikovodikov in perfluoriranih ogljikovodikov ter žveplovega heksafluorida – izračunanih kot povprečje petletnega obdobja od 2008 do 2012. Cilji držav rangirajo od 8 % za Evropsko unijo in nekatere druge države, do 7 % za ZDA, 6 % za Japonsko, 0 % za Rusijo in dovoljena povečanja 8 % za Avstralijo in 10 % za Islandijo.«

Protokol lahko podpišejo ali ratificirajo samo pogodbenice konvencije, medtem ko ga nepogodbenice ne morejo. (Internet 15) Februarja 2005, ko je sporazum stopil v veljavo, ga je ratificiralo 141 držav, ki so odgovorne za več kot 61 % globalnih emisij⁶.

Prvi od dveh pogojev, da protokol stopi v veljavo – 55 pogodbenic, je bil dosežen 23. maja 2002, ko je protokol ratificirala Islandija. Ratifikacija Rusije 18. novembra 2004 pa je zadostila drugemu pogoju – 55 odstotkov in s tem je sporazum 16. februarja 2005 stopil v veljavo.

Mednarodni forum za spremembo podnebja ocenjuje, da tudi če bi bil protokol v celoti izpeljan, bi povprečno globalno temperaturo zmanjšal za približno med 0,02°C in 0,28°C do leta 2050 v primerjavi s povečanjem povprečne temperature od 1,4°C do 5,8°C med leti 1990 in 2100. (Internet 16) Prav zaradi tega veliko kritikov in okoljevarstvenikov dvomi v njegovo vrednost.

Privrženci protokola upajo, da bodo pogajanja povzročila globlje posege v prihodnosti. Prav tako poudarjajo, da je protokol samo prvi korak (Internet 17), saj drugi (d) odstavek 4. člena konvencije pravi, da bodo sprejeti ustrezni ukrepi, ki lahko vključujejo tudi sprejem ustreznih amandmajev k obveznostim v točkah a in b drugemu odstavku 4. člena, ki govori o ukrepih in politikah držav za ublažitev spremembe podnebja z omejevanjem antropogenih emisij toplogrednih plinov ter z zaščito in izboljšanjem ponorov in zbiralnikov toplogrednih plinov. (Internet 14)

---

⁶ Državam ni potrebno podpisati protokola, da bi ga lahko ratificirale. Podpisovanje je le simbolične narave.

»4. člen 2. odstavka (d) Konferenca pogodbenic na svojem prvem zasedanju prouči ustreznost točk (a) in (b) tega odstavka z vidika najboljših razpoložljivih znanstvenih informacij in ocen spremembe podnebja in njenih učinkov kot tudi ustreznih tehničnih, družbenih in gospodarskih informacij. Na tej podlagi konferenca pogodbenic sprejme primerne ukrepe, ki lahko vključujejo tudi sprejem amandmajev k obveznostim v točkah (a) in (b) tega odstavka.

Konferenca pogodbenic na svojem prvem zasedanju sprejme tudi odločitve o merilih za skupno izvajanje, kot izhaja iz točke (a) tega odstavka. Točki (a) in (b) morata biti drugič pregledani najkasneje do 31. decembra 1998 in zatem v rednih obdobjih, ki jih določi konferenca pogodbenic, dokler ne bo uresničen cilj te konvencije.« (Internet 14)

Vsebina protokola potrjuje dele konvencije. Države, ki protokol ratificirajo, se zavežejo h količinskemu omejevanju in zmanjševanju emisij šestih poglobitnih toplogrednih plinov (ogljikov dioksid, metan, dušikov oksid, fluorirani ogljikovodiki, perfluorirani ogljikovodiki in žveplov heksafluorid). Pri izvajanju protokola države uporabljajo fleksibilne mehanizme kjotskega protokola (v nadaljevanju mehanizmi). Mehanizmi pa so trgovanje z emisijami, mehanizem skupnega izvajanja in mehanizem čistega razvoja.

2.4.1 TRGOVANJE Z EMISIJAMI

Trgovanje z emisijami je ena izmed predlaganih rešitev onesnaževanja zraka. Države postavijo zgornje meje, ki jih emisije toplogrednih plinov ne smejo preseči. Tiste države, ki onesnažujejo manj, kot je njihova zgornja omejitev emisij toplogrednih plinov, bodo lahko prodajale svoje kredite državam, ki nameravajo te meje preseči. Ena oblika tega sistema je »cap and trade system« – sistem omeji in trgov.

Kritiki protokola vidijo trgovanje z emisijami kot nasilno prerazporejanje bogastva iz ZDA v tretji svet. To je zato, ker bi ZDA, ki proizvedejo 25 % emisij toplogrednih plinov, verjetno presegle svoje omejitve in bi zato morale kupovati kredite od držav, kot so Kitajska, Indija in Rusija. Vendar se to spreminja, saj gospodarstvo Indije in Kitajske skokovito raste.

Kritiki prav tako trdijo, da trgovanje z emisijami le malo pripomore k reševanju težav onesnaževanja. To pa ni res, saj imajo skupine, ki ne onesnažujejo, na voljo kredite, ki jih

prodajajo in s tem prenašajo bogastvo od držav onesnaževalk na države, ki ne onesnažujejo in tako nagrajujejo neonesnaževanje in spodbujajo države onesnaževalke, da se spremenijo.

Za privatna podjetja je trgovanje z emisijami zelo privlačno, saj ne škoduje industrijskim poslom ali zahteva vladno subvencioniranje. Ko postane cena za tona emisij dovolj visoka, lahko dobro organizirana onesnaževalska podjetja sprejmejo racionalno odločitev investirati v opremo za omejevanje onesnaževanja in začnejo prodajati dele svojih kreditov. Trgovanje z emisijami je privlačno tudi za okoljevarstvene organizacije, saj lahko na odprtem trgu kupujejo kredite in jih umikajo iz prometa. Tako zmanjšujejo količine dovoljenih emisij v ozračju.

Glavni učinek trgovanja je nadzor onesnaževanja na družbeno kontroliran način. To zagotavlja, da so vplivi na ljudi nadzorovani namesto naključni. Pomemben sekundarni učinek pa je razpršitev virov onesnaževanja. To se zgodi, ker upravljavci onesnaževalskih podjetij delajo na tem, da bi prodali čim več možnih dovoljenj – kreditov. To je pozitivno, saj je na kateri koli dani lokaciji koncentracija onesnaževanja bistveno nižja.

Ključni del trgovanja z emisijami je, da mora biti količina skupnih emisij fiksna ali nadzorovana na družbeno ustrezen način. Skupek vseh emisij mora biti prilagojen dogovorjeni stopnji zmanjšanja posameznih emisij. Tako lahko centralna oblast nadzoruje emisije in dovoljuje tržnim silam, da spodbujajo države, naj zmanjšajo svoj izpust toplogrednih emisij v zrak.

Pomemben del trgovanja pa je tudi samo izvajanje, saj brez učinkovitega izvajanja krediti nimajo vrednosti. Predlagana sta dva načina nadzorovanja. Prvi je, da nadzorniki podjetja nadzorujejo in kaznujejo tista podjetja, ki ne ustrezajo zahtevam. Ta način je zelo drag in obstajajo možnosti podkupovanja nadzornikov. Drugi način je, da zunanja agencija preverja skladnost števila dodeljenih ali kupljenih kreditov in količino emisij, ki jih je podjetje izpustilo v ozračje. Podjetja tej agenciji redno poročajo, inšpekcije pa potekajo naključno. Ta način je veliko cenejši in učinkovitejši. Prav tako bi revizijo izvajali dobro plačani posamezniki, kot so univerzitetni profesorji ali okoljevarstveniki, ki jim ugled pomeni več kot kateri koli znesek podkupnine.

2.4.2 MEHANIZEM »SKUPNEGA IZVAJANJA« (»Joint Implementation« – JI)

Mehanizem je projektno zasnovan. Pogodbenica iz priloge I Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja lahko prenese na katero koli drugo pogodbenico »Emission Reduction Units« ali »ERU« (v nadaljevanju enote zmanjšanja emisij). Te so rezultat projektov, katerih cilj je zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz virov ali povečanje odstranjevanja toplogrednih plinov po ponorih s pomočjo ravnanja z gozdovi. (glej Murks, 2004: 123)

Ponor ogljikovega dioksida je ravno nasprotno od vira ogljikovega dioksida. Glavni ponori so oceani in rastoča vegetacija. Koncept je postal javno prepoznaven s protokolom. Ideja je, da rastoča vegetacija absorbira CO₂, in države, ki imajo velike gozdne ali obdelovalne površine, si lahko odštejejo določeno količino od svojih emisij ter si tako olajšajo pot do doseganja zaželenih ravni emisij. Kljub vsemu pa je učinek predlaganih ponorov sporen.

Nekatere države si želijo trgovati s krediti na emisijskih trgih tako, da bi lahko ena država kupila ugodnosti ponorov ogljikovega dioksida v drugi državi. Pravijo, da bi takšen tržni mehanizem pripomogel k iskanju cenovno ugodnih načinov zniževanja ravni toplogrednih plinov. Trenutno še ni globalnega sistema za nadzor ogljika na takih trgih in v protokolu tudi ni specificiran. Vsaka država sama zase preverja dejanska znižanja ravni ogljika, za pojasnitev shranjevanja ogljika pa uporabljajo nekatere manj uradne metode.

Obstaja več načinov, kako bi znižali raven ogljikovega dioksida v ozračju. Prvi način je z rastočimi drevesi. V drevesih se shranjujejo ogromne količine ogljikovega dioksida. Drevesa kot del fotosinteze absorbirajo CO₂ iz atmosfere. Ogljik shranjujejo kot gradbeni material za rast, oksid pa spuščajo nazaj v ozračje. Mlada drevesa rastejo hitreje in shranjujejo večje količine ogljikovega dioksida, medtem ko stara drevesa rastejo počasneje in tako absorbirajo manj ogljikovega dioksida. Slabost tega sistema je, da vsa drevesa enkrat umrejo in zginejo in s tem izpustijo večino shranjenega ogljika nazaj v atmosfero. Ta postopek se še pospeši s kurjenjem lesa.

Dejansko so gozdovi skladišče ogljikovega dioksida in učinek ponorov traja samo toliko časa, dokler rastejo in so tako naravno omejeni. Zato je uporaba gozdov za zaviranje podnebnih sprememb le začasen ukrep. Tudi najbolj optimistične ocene pravijo, da pogozdovanje ni

dovolj za protiutež trenutnim ravnem emisij toplogrednih plinov. Kljub temu, da je gozd ponor ogljikovega dioksida, se pri fazi pogozdovanja iz zemlje spusti CO₂ v ozračje.

Nekatere študije pravijo, da kljub temu, da ima gozd kot ponor učinek zniževanja temperature, ima njegovo zniževanje zemeljske odbojnosti prav nasproten učinek. Srednji do visoki gozdovi imajo prav nasproten učinek med sezono snega kot ploska tla in to prispeva k segrevanju.

Da bi preprečili izpust ogljika nazaj v ozračje, ko drevesa umrejo, so se pojavili predlogi, da bi drevesa potopili v ocean, vendar je pri tem vprašljiva izvedljivost.

Drugi način shranjevanja ogljika so oceani, ki so prav tako naravni ponori. Voda v oceanih lahko zadrži določeno količino raztopljenega ogljikovega dioksida iz ozračja, odvisno od temperature in pritiska. Fitoplankton v oceanih uporablja fotosintezo za izločanje ogljika iz ogljikovega dioksida in je začetna točka morske prehranjevalne verige. Plankton in ostali morski organizmi izločajo CO₂ iz morske vode in ga uporabljajo za gradnjo okostja in lupin iz mineralnega apnenca (CaCO₃). To odstranjuje CO₂ iz vode in iz atmosfere se ga lahko še več raztopi v vodo. Ko organizmi umrejo, ta okostja in lupine iz apnenca, skupaj z organskim ogljikom od organizmov, padejo na dno oceana.

Da bi povečali učinkovitost oceanov kot ponorov ogljikovega dioksida, strokovnjaki predlagajo obogatitev vode z železovim sulfatom, ki stimulira rast planktona. Zagovorniki tega predloga trdijo, da bi povečana uporaba te metode močno zmanjšala toplogredni učinek. Bolj skeptični pa se bojijo končnega učinka povečane količine fitoplanktona na ekosistem in tvorjenja ogljikove kisline.

Drugi predlog je neposreden vbrizg ogljikovega dioksida na dno oceanov, s čimer bi ustvarili jezera tekočega ogljikovega dioksida. Poizkusi so pokazali, da tekoči CO₂ reagira in oblikuje trdni CO₂ in se sčasoma razgradi v okoliških vodah. Ta metoda pa ima potencialno nevarne posledice za okolje. Že res, da CO₂ reagira z vodo in oblikuje ogljikovo kislino (H₂CO₃), toda 99 % ga ostane v obliki raztopljenega CO₂. Ravnovesje bi bilo nedvomno drugačno v visokotlačnih razmerah na dnu oceanov in posledice za okolje in živa bitja niso znane.

Tretji način shranjevanja ogljikovega dioksida je geološko shranjevanje, ki vključuje vbrizg ogljikovega dioksida neposredno v podzemne geološke formacije, kot so votline, jame ali porozne skalne strukture. Geološke formacije so lahko tudi človeški proizvod, kot so zapuščeni rudniki in razširjena naftna polja. Drugi vidik shranjevanja ogljikovega dioksida je neposredno iz plinskih cevi, kar pa je bistveno dražje. Trenutno najbolj uporabljena metoda je absorbiranje ogljikovega dioksida v različne raztopine, ki temeljijo na aminokislinah.

Četrty način shranjevanja ogljika je shranjevanje v zemlji, saj za to obstaja precejšen potencial. Raven organskega ogljika v zemlji je bila opazno znižana v mnogih poljedelskih okoliših. Izboljšanje ravni humusa v zemlji izboljša raven kakovosti zemlje in poveča količino ogljika, shranjenega v zemlji.

2.4.3 MEHANIZEM »ČISTEGA RAZVOJA« (»Clean Development Mechanism« – CDM)

Mehanizem je prav tako projektno zasnovan. Potrjene enote zmanjšanja emisij se pridobijo s pomočjo vlaganja v projekte v državah v razvoju, ki niso v aneksu I. To je način, kako se lahko trgovanje z emisijami prenese na države v razvoju, ki jih protokol ne zavezuje.

Argentina je bila prva država v razvoju, ki se je leta 1998 prostovoljno odločila, da bo zmanjšala emisije toplogrednih plinov. (glej Murks, 2004: 123)

Mehanizem čistega razvoja omogoča razviti državi, da v izbrani državi prostovoljno financira projekte v zvezi z zmanjševanjem emisij toplogrednih plinov in dosežene kredite proda in s tem zagotovi trajnostni razvoj. Protokol omogoča, da države v razvoju prostovoljno pristopijo k protokolu in sodelujejo pri trgovanju z emisijami. (glej Murks, 2004: 123)

Večina določb protokola se nanaša na razvite države, navedene v aneksu I konvencije.

V 11. členu protokol predpisuje mehanizem čistega razvoja, ki pravi, da morajo razvite države plačati in oskrbovati druge države – države v razvoju s tehnologijo, potrebno za raziskave in projekte, povezane s podnebjem.

»Člen 11 1. Pri izvajanju člena 10 pogodbenice upoštevajo določbe odstavkov 4, 5, 7, 8 in 9 člena 4 konvencije.

2. Pri izvajanju odstavka 1 člena 4 konvencije v skladu z določbami odstavka 3 člena 4 in člena 11 konvencije ter prek enega ali več subjektov, ki so pooblaščen za izvajanje finančnih mehanizmov konvencije, razvite države pogodbenice in druge razvite pogodbenice iz Priloge II h konvenciji:

(a) priskrbijo nove in dodatne finančne vire za pokritje vseh dogovorjenih stroškov pogodbenic držav v razvoju pri izpolnjevanju obveznosti iz odstavka 1(a) člena 4 konvencije, ki jih pokriva pododstavek (a) člena 10, in

(b) zagotovijo tudi take finančne vire, vključno s tistimi za prenos tehnologije, ki jih pogodbenice države v razvoju potrebujejo, da bi lahko pokrivalo vse dogovorjene povečane stroške, nastale pri izpolnjevanju obveznosti iz odstavka 1 člena 4 konvencije, ki jih pokriva člen 10, in so dogovorjeni med pogodbenico državo v razvoju in mednarodnim subjektom ali subjekti iz člena 11 konvencije v skladu z navedenim členom.

Pri izpolnjevanju teh obveznosti se upošteva potreba po ustreznosti in predvidljivosti pritoka denarnih sredstev ter pomembnost primerne porazdelitve bremena med razvite države pogodbenice. Navodila subjektu ali subjektom, ki jim je z ustreznimi sklepi Konference pogodbenic, vključno s tistimi, ki so bili sprejeti pred sprejetjem tega protokola, zaupano izvajanje finančnega mehanizma konvencije, se smiselno uporabljajo tudi za določbe tega odstavka.

3. Razvite države pogodbenice in druge razvite pogodbenice iz Priloge II h konvenciji lahko tudi priskrbijo, pogodbenice države v razvoju pa izkoristijo, finančne vire za izvajanje člena 10 po dvostranskih, regionalnih in drugih večstranskih poteh.« (Internet 19)

Projekti so podvrženi 2 % davku za prilagajanje. Denar je namenjen projektom v najmanj razvitih državah. V načrtu je tudi drugi davek, iz katerega naj bi se pokrivali stroški administracije mehanizma čistega razvoja. Stopnja davka še ni določena.

Okoljevarstveniki pa se zavzemajo tudi za davek na fosilna goriva, ki bi bil proporcionalen s količino emisij, ki jih gorivo spušča v zrak.

3 AMERIŠKO GOSPODARSTVO IN GLOBALNA PODNEBNA KOALICIJA (GCC)

ZDA so z več kot 13,15 milijoni sodčkov dnevno v največji meri odvisne od svetovnega uvoza nafte. Ameriško gospodarstvo in politika sta s to surovino tesno povezana in se zelo hitro odzoveta na vsako krizo naftnih trgov. Vsak porast cen nafte vpliva na rast cen osnovnih življenjskih potrebščin, kar zniža potrošnjo, na kateri temelji gospodarska rast. Rast cen nafte pa bi povzročil tudi davek na fosilna goriva, ki ga predlagajo nekatere okoljevarstvene skupine. (Internet 88) Višje cene nafte vplivajo neposredno in posredno na dobiček velikih naftnih korporacij, kot je ExxonMobil. Dvig cen nafte namreč pomeni, poleg zmanjšane potrošnje goriva, tudi večje stroške pri uvozu nafte. To pa je za ameriško gospodarstvo nesprejemljivo.

Leta 1989 so naftne in avtomobilske industrije skupaj z »National Association of Manufacturers« (Nacionalnim združenjem proizvajalcev) ustvarile »front group«, imenovano »Global Climate Coalition« (Globalna podnebna koalicija) za nasprotovanje obveznim ukrepom, povezanim z globalnim segrevanjem. V tej najbolj opazni lobistični skupini je bilo združenih 50 trgovskih združenj in zasebnih družb, ki so predstavljale skoraj vse večje ameriške in evropske naftne, plinske, premogovniške, avtomobilske, kemične in letalske družbe, ter družbe, ki so se ukvarjale z električno energijo in proizvodnjo plastike. Njihov namen je bil prepričati širšo ameriško javnost in politike, da globalno segrevanje ni resnična grožnja.

Vodilna člana koalicije sta bila Exxon (kasneje ExxonMobil) in »American Petroleum Institute« (Ameriški naftni inštitut). Da bi ponazorili moč ExxonMobila v tej koaliciji naj povemo, da je od 50 podjetij v trinajstih letih delovanja Exxon koaliciji dvakrat predsedoval.

V prvi polovici 90-ih let so se povezovali s skeptičnimi znanstveniki, da bi poudarjali negotovosti znanosti o podnebjju in napadali matematične modele, ki so jih znanstveniki uporabljali za napovedi prihodnjih podnebnih sprememb. Nasprotovali so potrebi po ukrepih, povezanih z globalnim segrevanjem, za katerega so trdili, da je prej naravni pojav kot vzrok človekovih aktivnosti. Včasih pa so obstoj globalnega segrevanja preprosto zanikali.

S tretjim poročilom IPCC leta 2001 se je pojavil tudi močan znanstveni konsenz. Znanstveniki so se strinjali, da lahko kljub določenemu vplivu naravne spremenljivosti antropogeni toplogredni plini, če bodo ostali nenadzorovani, dvignejo povprečje globalne temperature tudi za 5,8°C do leta 2100. Tako močan konsenz pa je v znanosti redek.

K spreobrnitvi je pripeljal tudi nekatere vodilne korporacije, ki so prej podpirale skepticizem. Velike naftne korporacije, kot so Shell, Texaco, British Petroleum (kasneje BP) in proizvajalci avtomobilov, kot so Ford, General Motors in DaimlerChrysler so zapustili GCC, ki je postala leta 2002 neaktivna.

4 EXXONMOBIL, POLITIKA ZDA IN PROTOKOL

ExxonMobil (v Evropi Esso) je največja naftna družba na svetu. Ustanovljena je bila 30. novembra 1999 z združitvijo podjetij Exxon in Mobil. Je šesto največje podjetje na svetu in največja od štirih naftnih gigantov (ExxonMobil, Shell, BP in Total). Ima najvišjo tržno vrednost in leto 2005 je bilo njihovo najuspešnejše leto.

Združitev Exxon in Mobila je pomenila ponovno združitev dveh največjih podjetij Standard Oil Trusta Jona D. Rockefellerja, in sicer Standard Oil Company of New Jersey / Exxon in Standard Oil Company of New York / Mobil.

Dejstvo, da ExxonMobil namenja enormne vsote denarja za vsa možna sredstva, ki bi pripomogla k ohranjanju statusa quo, je znano. Samo leta 1999 je uradni proračun ExxonMobila za lobiranje znašal 11,7 milijonov dolarjev. Istega leta je podjetje ustanovilo tudi »front group« GCC – Globalno podnebno koalicijo, katere osnovni cilj je bil spodbijati pogajanja Združenih narodov o podnebjju v imenu energetske industrije. Leta 2000, ko so v Ameriki potekale volitve, je prispeval več kot milijon dolarjev Republikanski stranki. Istočasno pa je potekala tudi njihova najbolj intenzivna propaganda proti kjotskemu protokolu. (Bahor, 2003)

Dokaz za to, kako malo mar je podjetju ExxonMobil za okolje, so njihova vlaganja. V letu 2001 je imelo podjetje ExxonMobil 15 milijard dolarjev dobička. V istem letu je porabilo 7,9 milijard dolarjev za odkrivanje novih naftnih in plinskih nahajališč ter proizvodnjo. Za obnovljive vire energije in organska goriva pa v istem letu ni porabilo niti dolarja. (Internet 5).

Ko je Bush marca 2001 razglasil protokol za ničn, je ExxonMobil prenehal s svojo antipropagando, ki je Kjoto opisovala kot »fundamentaly flawed« in »fataly politicized«. Dva meseca kasneje je Bush protokol razglasil za »fataly flawed in fundamental ways«. (Bahor, 2003) To je jasna ponazoritev Busheve lojalnosti tej veliki korporaciji.

Novembra 2002 je podjetje prispevalo sto milijonov dolarjev univerzi Stanford za globalni podnebni in energetski projekt. S tem naj bi prikrili svojo neaktivnost na področju globalnega segrevanja. Prispevek je bil namenjen raziskavam novih komercialnih tehnologij in dejansko

naznanja novo politiko družbe. Ta pa je 20 let raziskav, preden bodo naredili kar koli v smeri zmanjševanja toplogrednih emisij, kar z drugimi besedami pomeni 20-letno zamrznitev problema. (Bahor, 2003)

Podjetje je od leta 1997 do 2002 porabilo več kot 47 milijonov dolarjev za lobiranje proti ukrepom za preprečitev ali ublažitev globalnega segrevanja in za sabotiranje ameriške udeležbe pri protokolu. Njihova najpogostejša izjava je: »Znanost zaenkrat še ni sposobna potrditi, da uporaba fosilnih goriv na kakršen koli pomemben način vpliva na globalno segrevanje.« (Bahor, 2003: 21)

Za globalno segrevanje nosijo večji del odgovornosti vse naftne industrije, toda ExxonMobil nosi največjo. Njegovi strategiji napada na sporazum sta spodkopavanje znanstveno sprejetega konsenza o podnebnih spremembah in namerno zavajanje javnosti in političnih nosilcev odločanja o gospodarskih posledicah boja proti globalnemu segrevanju. (Bahor, 2003)

Kljub temu, da je IPCC in dva tisoč svetovno priznanih ekonomistov potrdilo, da bi sprejetje protokola lahko imelo pozitiven gospodarski učinek, je korporacija ExxonMobil izrabljala izbrane in zastarele znanstvene študije, da bi ta konsenz spodbijala. Financirala je najbolj opazne podnebne skeptike, katerih dela so izrabljali za lobiranje proti sprejetju protokola. (Bahor, 2003)

Cilj korporacije je bil javnosti in politikom »vsaditi seme dvoma« v njihovo stališče do globalnega segrevanja. V ta namen je uporabljala številne argumente, kot so gospodarska katastrofa, brezposelnost in nekonkurenčnost ameriških podjetij v primeru zmanjševanja toplogrednih emisij. Poudarjala je tudi, da se sporazum nanaša le na razvite dežele in izključuje države v razvoju, kar je po njihovem mnenju nepravilno. (Bahor, 2003)

Poročilo »Department of Energy Information Administration« (Administracije za energetske informacije; v nadaljevanju EIA) (Internet 20):

v študiji o učinkih protokola na energetske trge in gospodarsko aktivnost ZDA je EIA, neodvisna statistična in analitična agencija v oddelku za energijo ZDA, predvidela, da bo doseganje ciljev protokola pomenilo bistvene tržne prilagoditve, in sicer:

- zmanjšanje emisij CO₂ bo povzročilo med 18 in 77 % zmanjšanje pri porabi premoga, kar bo močno vplivalo na proizvodnjo elektrike, in med 2 in 12 % zmanjšanje pri porabi nafte, kar bo predvsem vplivalo na transport;
- porabniki električne energije bodo morali leta 2010 uporabljati med 2 in 12 % več naravnega plina in med 2 in 16 % več obnovljive energije ter povečati življenjsko dobo obstoječih nuklearnih enot;
- da bi dosegli te cilje po tržni poti, bodo leta 2010 povprečni stroški elektrike (pri inflaciji dolarja iz leta 1996) med 17 in 83 % višji kot predvideno;
- negotovo je, za koliko se bodo dvigovale cene. Strožji, kot bodo domači ukrepi za zniževanje ravni emisij, dražji bo proces prilagajanja.

Če se bodo prihodki obnavljali s pomočjo zmanjševanja davkov od osebnih prihodkov (pri inflaciji dolarja iz leta 1996), EIA predvideva, da bo leta 2010 izguba v dejanskem bruto domačem proizvodu znašala med 61 in 183 milijardami dolarjev. Gospodarstvo pa naj bi raslo tudi med obdobjem prilagoditve, toda predvidenih stopenj rasti bruto domačega proizvoda ne bo dosegalo. Kljub temu, da se bo gospodarska rast v obdobju prehoda upočasnila, pa se bo dejanski bruto domači proizvod vrnil nazaj na svojo predvideno pot in učinki na gospodarstvo bodo v daljšem časovnem obdobju skoraj popolnoma izničeni. (Internet 20)

ZDA kljub temu, da so podpisnice protokola, le-tega niso nikoli ratificirale in od njega do sedaj še niso odstopile. Tudi spodbudno zgoraj omenjeno poročilo EEA ni bilo dovolj prepričljivo, da bi si ZDA vendarle premislile. Tako protokol zanje kljub temu, da so največje onesnaževalke s toplogrednimi plini glede na odstotek prebivalstva, ostaja nezavezujoč.

25. junija 1997, preden se je začelo pogajanje o protokolu, je ameriški senat sprejel z absolutno večino(95-0) Byrd-Hagel resolucijo, ki pravi, da:

»(1) ZDA naj ne bi bile podpisnice protokola ali ostalih sporazumov, ki se nanašajo na Okvirno konvencijo Združenih narodov o podnebnih spremembah iz leta 1992, in so rezultat pogajanj v Kjotu decembra leta 1997 ali kadar koli kasneje in naj ne bi

(A) sprejela nove obveznosti za omejevanje ali zmanjševanje emisij toplogrednih plinov za pogodbenice iz priloge I, razen če protokol in ostali sporazumi vsebujejo tudi nove

specifične, vnaprej določene obveznosti za omejevanje ali zmanjševanje emisij toplogrednih plinov za države v razvoju znotraj istega ciljnega obdobja,

(B) povzročili resno škodo gospodarstvu ZDA in

(2) vsak tak protokol ali drug sporazum, ki bi za ratifikacijo zahteval nasvet in odobritev senata, bi moral biti opremljen z natančno razlago celotne zakonodaje ali ureditvenih ukrepov, ki bi bili lahko potrebni za izvajanje protokola ali ostalih sporazumov. Prav tako mora biti opremljen s podrobno analizo finančnih stroškov in ostalih posledic na ameriško gospodarstvo, ki bi nastali z izvajanjem protokola ali ostalih sporazumov.«

(Internet 4)

12. novembra 1998 je podpredsednik ZDA Al Gore, ne ozirajoč se na resolucijo senata, simbolično podpisal protokol. Tako Gore kot tudi senator Joseph Lieberman sta namignila, da dokler bodo v protokolu sodelovale države v razvoju, ga v senatu ne bodo podprli. Zaradi tega Clintonova administracija protokola nikoli ni predložila senatu v ratifikacijo.

Julija 1998 je Clintonova administracija objavila analizo gospodarstva, ki jo je pripravil »Council of Economic Advisors« (Svet ekonomskih svetovalcev). Svet je ugotovil, da bi bili lahko s trgovanjem z emisijami med državami iz priloge A / priloge I in s sodelovanjem ključnih držav v razvoju v »Mehanizmu čistega razvoja«, katerega cilj je zmanjšanje emisij pri nižjih stroških in pospeševanje trajnostnega razvoja v državah v razvoju, stroški izvajanja protokola zmanjšani do 60 % predvidenih stroškov. Druge ekonomske analize, ki so jih pripravili »Congressional Budget Office« (Urad kongresa za proračun), EIA in ostali, pa so prikazali potencialno velik upad bruto domačega proizvoda, če bi uresničevali cilje protokola.

Predsednik Bush je nakazal, da ne namerava predložiti sporazuma v ratifikacijo, vendar ne zato, ker ne bi podpiral same ideje, temveč zaradi pritiska, ki naj bi ga po njegovem smernice protokola izvajale nad ameriškim gospodarstvom. Poudarja negotovosti, ki so prisotne pri vprašanju podnebnih sprememb. Prav tako ni zadovoljen s podrobnostmi sporazuma, npr. ne podpira ločevanja držav iz priloge I in ostalih.

Busheva izjava o sporazumu:

»To je izziv, ki zahteva sto odstotni trud, tako naš kot tudi preostalega sveta. Drugi največji svetovni onesnaževalec je Kitajska. Toda Kitajska je bila popolnoma izvzeta pri zahtevah kjotskega protokola. Indija in Nemčija sta med glavnimi onesnaževalci in Indija je bila prav tako izvzeta pri kjotskemu [...] Ameriške nepripravljenosti sprejetja pomanjkljivega sporazuma naši prijatelji in zavezniki ne bi smeli razumeti kot odpoved odgovornosti, prav nasprotno, moja administracija se je zavezala za vodilno vlogo pri vprašanju podnebnih sprememb [...] Naš pristop mora biti v skladu z dolgoročnim ciljem stabiliziranja koncentracij toplogrednih plinov v ozračju.« (Internet 57)

Kljub temu, da ni predložila protokola v ratifikacijo, je administracija sprejela nekatere ukrepe za ublažitev podnebnih sprememb. Junija 2002 je EPA objavila zgoraj omenjeno Poročilo o spremembi podnebja (Climate Action Report 2002). Nekateri opazovalci so interpretirali poročilo kot naklonjeno protokolu, kljub temu, da poročilo samo protokola izrecno ne podpira.

Junija 2005, na srečanju G-8, so vladni uradniki izrazili željo po praktičnih obveznostih, ki jih lahko industrializirane države dosežejo, brez da bi oškodovale svoje gospodarstvo. Glede na izjave teh uradnikov so ZDA na poti k izpolnitvi svoje zaprisege k zmanjšanju ogljika za 18 % do leta 2012. ZDA so podpisale »Asia-Pacific Partnership on Clean Development and Climate« (Azijsko-pacifiško partnerstvo o čistem razvoju in podnebj), dogovor, ki omogoča tem državam, da si zastavijo lastne cilje za zmanjšanje toplogrednih emisij, brez mehanizma prisile. Zagovorniki tega dogovora ga jemljejo kot fleksibilnejšo dopolnitev protokola, medtem ko kritiki pravijo, da bo dogovor brez mehanizmov prisile neučinkovit.

V ZDA pa ne delijo vsi istega mnenja o partnerstvu kot administracija. Paul Krugman, kolumnist pri ameriškem časopisu The New York Times, na primer pravi, da je zastavljen cilj 18 % zmanjšanje koncentracije ogljika na koncu še vedno zvišanje skupnih emisij.

Kljub vsem izjavam, ki jih je ameriška administracija dala o odstopu od protokola, pravi razlog tiči v vračilu dolga sponzorjem Busheve predsedniške kampanje. To je bil namreč glavni namen te administracije, za to so ji pomagali do izvolitve, ki je bila neposredna kapitalistična špekulacija energetske korporacij. Za Bushem stojijo naftna, plinska,

premogovna in jedrska podjetja, ki so skupaj predsedniški kampanji podarila več kot 50 milijonov dolarjev. Takoj, ko je bil izvoljen, je moral začeti z odplačevanjem svojega dolga in prva stvar na seznamu je bil odstop od protokola. Za to pa si je bilo potrebno ustvariti kredibilne razloge. Prvi razlog je bil, kot smo že omenili, grožnja upada ameriške gospodarske rasti in posledično izguba služb, povišanje cen energije ... Toda to ni bilo dovolj. Potrebno je bilo tudi znanstveno ozadje. Tako so začele razne velike korporacije, katerih vodilna sila je ExxonMobil, ustanavljati in vlagati v nove znanstvene organizacije in inštitute, ki bi poudarjali negotovosti in spodbijali splošen znanstveni konsenz o antropogenem globalnem segrevanju.

ExxonMobil je vložil več kot osem milijonov dolarjev v več kot 40 razumskih centrov (think tank), medijskih hiš in potrošniških organizacij, verskih organizacij in organizacij za človekove pravice, ki so skeptični glede prihajajoče podnebne katastrofe in o tem tudi javno razpravljajo. (glej tabelo 7.1)

Nekateri ključni skeptiki se stalno pojavljajo v »sobi odmevov«, ki jo sponzorira ExxonMobil. Sallie Baliunas in Willie Soon sta astrofizika na inštitutu Harvard-Smithsonian, ki sta od sredine 90-ih let skeptikom dajala znanstveno podlago. Njuna prva teorija je bila, da so na rast globalnih temperatur vplivali učinki sonca. Ko je bila njuna teorija zavrnjena, sta napisala znanstveno razpravo, ki jo je delno sponzoriral »American Petroleum Institute« (Ameriški naftni inštitut), z naslovom »For Climate Research that Claimed that the 20th Century Hasn't Been All that Warm« (Za znanstvene raziskave, ki trdijo da 20. stoletje sploh ni bilo tako toplo). Njune zaključke so skeptiki, vključno s senatorjem Jamesom Inhofejem, hvalili kot zaključke »utemeljene znanosti«. Istočasno pa je urednik revije, v kateri je bila razprava objavljena, izjavil, da ta nikoli ne bi smela biti objavljena. Baliunas in Soon sta posamezno povezana z vsaj štirimi organizacijami, ki jih je financiral ExxonMobil.

Patrick Michaels je strokovnjak za podnebje na univerzi v Virginiji in sodelavec na Cato inštitutu. Je eden najpogosteje citiranih skeptikov in od energetskih podjetij je prejel zajetna finančna sredstva. Je avtor knjige »The Satanic Gases and Meltdown: The Predictable Distortion of Global Warming by Scientists, Politicians, and the Media«. Povezan je z vsaj sedmimi organizacijami, ki jih je financiral ExxonMobil.

Steven Milloy je kolumnist za FoxNews.com ter založnik JunkScience.com in CSRWatch.com. Vodi tudi »Advancement of Sound Science Center« in »The Free Enterprise Action Institute«. Ti dve organizaciji, katerih centrala je očitno Milloyev dom, sta od ExxonMobila prejeli 90 tisoč dolarjev. Pravi, da je »datum uveljavitve protokola [...] sramota za znanost in gospodarstvo.« Povezan je z vsaj petimi organizacijami, ki jih je financiral ExxonMobil.

Boter zanikanja globalnega segrevanja in avtor »The Scientific Case Against the Global Climate Treaty« ter »Hot Talk, Cold Science: Global Warming's Unfinished Debate« je S. Fred Singer. Pravi, da »ni prepričljivega dokaza, da se globalno podnebje dejansko segreva.« Povezan je z vsaj sedmimi organizacijami, ki jih je financiral ExxonMobil.

5 ZAKLJUČEK

21. junija 2004 je 48 Nobelovih nagrajencev obsodilo predsednika Georgea W. Busha in njegovo administracijo, da izkrivlja znanstvena dejstva. Podpisali so naslednjo izjavo:

»S tem, ko se [Bush, op. a.] ne zmeni za znanstveni konsenz o kritičnih temah, kot je globalno segrevanje, ogroža prihodnost zemlje.« (glej Gore, 2006: 269)

Nepojmljivo je, kako majhno relevantnost ima znanost v primerjavi s kapitalom v današnji »družbi znanosti«. Ameriške korporacije se najraje ponašajo s svojimi vložki v znanost in raziskave, hkrati pa so pripravljene narediti vse, da bi ta ista odkritja demantirale⁷.

Tako ameriška javnost kot vodilni politiki so bili v začetku šestdesetih let zelo zainteresirani za reševanje okoljskih problemov. V ZDA so leta 1966 sprejeli »Clean Air Act«, ki je bil eden izmed prvih zakonov, ki je postavil omejitve onesnaževanja zraka. Američani so bili prav tako med pobudniki kjotskega protokola, ko je bil ta še v procesu ustanavljanja. Toda takoj, ko je prišlo do stopnje zavedanja stroškov bistvenega napredka, ki so jih predstavljali mehanizmi protokola, je ideja kjotskega protokola izgubila svojo podporo. Le manjšina je bila pripravljena podpreti rešitev, ki jo je predstavljal protokol, in sprejeti stroške. To manjšino so predstavljali znanstveniki, ki so se strinjali z znanstvenim konsenzom, doseženim na IPCC, okoljevarstvene skupine, zavedni posamezniki in celo nekatere ameriške zvezne države, ki so podpisale ReGGIe⁸. Tako se je na stopnji zveznih držav odvil proces oblikovanja javnih politik.

Žal pa so se drugi, večji, predvsem pa vplivnejši in ekonomsko močnejši skupini zdeli stroški in vrsta žrtvovanja popolnoma nesprejemljiva. Tako so preprečili, da bi vprašanje sprejetja protokola prišlo na javno-politični dnevni red.

---

⁷ Upton Sinclair: »Teško je prepričati človeka, ki je plačan za to, da ne razume.« (Gore, 2006: 266)

⁸ »Regional Greenhouse Gas Initiative« – regionalna toplogredna pobuda SV ameriških držav za znižanje ravni toplogrednih plinov. Namen pobude je izvajati pritisk na ameriško zvezno vlado, da bi sprejela kjotski protokol. Pobuda je oblikovala program trgovanja z emisijami iz tovarn in program zmanjšanja toplogrednih emisij. Slednji naj bi se začel leta 2009 in bi sprva do leta 2015 stabiliziral emisije na povprečno raven med leti 2002 in 2004. Temu bi sledilo dodatno 10 % znižanje med leti 2015 in 2020. Program prav tako dovoljuje nakup nadomestil, ki bi pripomogla k doseganju 50 % znižanja ravni emisij. Do decembra 2005 v programu sodeluje sedem SV držav ZDA, štiri države pa so opazovalke.

Leta 1997, ko je bil na konferenci pogodbenic v Kjotu na Japonskem sprejet kjotski protokol, sta se zgodila še dva, za protokol skoraj usodna, dogodka. Ustanovitev GCC pod vodstvom ExxonMobila, ki je predstavljalo zavračanje protokola s strani gospodarske elite, ter sprejem resolucije Byrd-Hagel v ameriškem senatu, kar je povsem jasno kazalo na to, da tudi vodilna ameriška politična elita protokolu nasprotuje. Tako so nasprotniki protokola dobili popolno orožje za začetek boja proti njegovi ratifikaciji. Da pa so si zagotovili dokončno zavrnitev protokola, so morali vodilno politično elito povezati z vrhom naftne industrije. To bi jim odlično uspelo le, če bi bil na ameriških predsedniških volitvah leta 2000 izvoljen pravi človek. Za to so bili pripravljeni plačati velike vsote. Korporacija ExxonMobil je bila največji donator Busheve predsedniške kampanje in je s tem močno pripomogla k njegovi izvolitvi. To je naftnemu mogotcu odprlo pot v Belo hišo, kjer so odstop od protokola postavili na prvo mesto dnevnega reda. Da bi bil odstop legitimen, pa so si morali postaviti zaledje na treh frontah, tj. na znanstveni, politični in medijski. Z donacijami so si pridobili znanstvene inštitute, medijske hiše in skeptike, ki so hodili po ZDA in s svojimi majavimi teorijami spodkopavali svetovni znanstveni konsenz dosežen na IPCC. Kot argument so najpogosteje uporabljali znanstveno negotovost, nezanesljivost podnebnih modelov in nepotrebno paniko peščice znanstvenikov. Z negativno medijsko propagando, enosmernim komuniciranjem medijev, zahtevami »neyseyerjev« po novinarskem ravnovesju ter prirejanjem poročil EPA jim je uspelo prepričati javnost in tako znižati pritisk na vlado, da mora ukrepati. Ko je George W. Bush prišel na oblast, je kljub jasnemu poročilu EPA, da je globalno segrevanje posledica človekovih aktivnosti, poudarjal predvsem negotovost znanosti, preveliko ceno ukrepanja in nerealnost protokola. Leta 2002 pa je le moral priznati, da se globalno podnebje segreva, in da so za to odgovorni ljudje. Kljub temu pa je še vedno vztrajal, da je doseganje ciljev protokola predrago, in da bi škodovalo gospodarski rasti. Mehanizmom kjotskega protokola pa je očital prerazporejanje bogastva iz razvitega v nerazviti svet.

Na konferenci pogodbenic so se ZDA zavzemale za to, da bi sprejeli ukrep, kjer bi bili dovoljeni krediti za ponore ogljika v obliki gozdnih in poljedeljskih površin, ki jih v ZDA ne manjka. Tako bi bila njihova regulacija emisij nižja od predvidene. Motili so jih tudi zavezujoči ukrepi, obvezni davki in dejstvo, da ti ne veljajo za države v razvoju. ZDA in njene korporacije se namreč bojijo, da bi se s podpisom protokola zmanjšala njihova konkurenčnost do držav v razvoju in bi se posledično upočasnila gospodarska rast. Omeniti je treba tudi, da bi z zmanjševanjem porabe fosilnih goriv največ izgubila prav naftna industrija in s tem naftni mogotec ExxonMobil.

Naša hipoteza, da je naftna družba ExxonMobil bistven dejavnik odstopa ZDA od protokola, se je izkazala za resnično. Ugotovili smo, da so ZDA odstopile od protokola zgolj iz ekonomskih razlogov in nikakor ne na podlagi znanstveno relevantnih dokazov. Korporacija ExxonMobil je naredila prav vse, da bi pri ameriški vladi utemeljila, zakaj je protokol neustrezen. S svojimi donacijami si je podredila nekatere znanstvenike in znanstvene inštitute, ki so globalno segrevanje označili kot prevaro svetovnih razsežnosti. S svojo propagando so preusmerili pozornost ljudi in na žalost tudi večine ameriških medijev. S tem so si zagotovili podporo javnosti, kar je omogočilo vladajoči politični eliti, da je brez vseh zadržkov odstopila od prvega sporazuma, ki se je resno soočil s problemom globalnega segrevanja.

6 LITERATURA

Samostojne publikacije in članki:

1. Bahor, Maja (2003) *Politično komuniciranje v ZDA, Študija primera: spodkopavanje kjotskega protokola v ZDA*. Seminarska naloga. Ljubljana: FDV.
2. Ferfila, Bogomil (2002) *ZDA*. Ljubljana: FDV.
3. Fink-Hafner, Danica in Lajh, Damjan (2002): *Analiza politik*. Ljubljana: FDV.
4. Gore, Al (2006) *An Inconvenient Truth: the Planetary Emergency of Global Warming and What We Can Do about It*. New York: Bloomsbery Publishing Plc.
5. Kempton, Willet, Hartly, Jennifer A. in Boster, James S. (1996) *Environmental Values in American Culture*. Cambridge (Mass.), London : MIT Press.
6. Portney, Kent E. (1992) *Controversial Issues in Environmental Policy, Science vs. Economics vs. Politics*. London: Sage Publications, Inc.
7. Smith, A. Zachary (1995) *The Environmental Policy Paradox*. Englewood Cliffs: Prentice –Hall Inc.
8. Switzer, Vaughn Jacqueline (1994) *Environmental Politics: Domestic and Global Dimensions*. New York: St. Martin's Press, Inc.
9. Van Beukering, Peter in Vellinga, Pier (1996) *Climate Change: From Science to Global Politics*. V Blowers, Andrew in Sloep Peter, B.(Ur.): *Environmental Policy in an International Context, Environmental Problems as Conflicts of Interest*, London: Halsted Press
10. Murks, Aleksandra (2004) *Trgovanje z emisijami in uresničevanje toplogrednega protokola*. V Kajzer, Alenka (ur.), *IB Revija, Revija za strokovna in metodološka vprašanja trajnostnega razvoja*, 120-134, ISSN 1318-2803, št. 4, letnik XXXVIII

Internetni viri:

- ~ Internet 1: Wikipedia: *Scientific Opinion on Climate Change*. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Scientific_opinion_on_climate_change#Oreskes.2C_2004
(20. 7. 2006).
- ~ Internet 2: Wikipedia: *Global Warming*. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Global_warming (7. 6. 2005).
- ~ Internet 3: Wikipedia: *Mitigation of Global Warming*. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Mitigation_of_global_warming (15. 6. 2006).
- ~ Internet 4: Byrd, Robert in Hagel, Chuck (1997): *Byrd-Hagel Resolution*. Dostopno na:
<http://www.nationalcenter.org/KyotoSenate.html> (29. 7. 2006).
- ~ Internet 5: Stopesso.org: Why Esso / ExxonMobil? Dostopno na:
http://www.stopesso.org/background?text_id=whyesso (20. 7. 2006)
- ~ Internet 6: The Royal Society (.2005): Joint Science Academies' Statement: Global Response to Climate Change Dostopno na:
<http://www.royalsoc.ac.uk/document.asp?latest=1&id=3222> (29. 7. 2006)
- ~ Internet 7: Climate Change Dostopno na:
<http://www.ourplanet.com/aaas/pages/atmos02.html>
- ~ Internet 8: Oreskes, Naomi (2004): Beyond the Ivory Tower: The Scientific Consensus on Climate Change, Science Magazine, Vol. 306. št. 5702, str. 1686.
Dostopno na: <http://www.sciencemag.org/cgi/content/full/306/5702/1686> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 9: Podatkovna baza ISI Dostopno na: <http://scientific.thomson.com/cgi-bin/>
(20. 7. 2006)
- ~ Internet 10: Solar Energy International, Energy Facts,
<http://www.solarenergy.org/resources/energyfacts.html> (15. 9. 2006)
- ~ Internet 11: Gelpspan, Ross (2005): Snowed. Dostopno na:
<http://www.motherjones.com/news/feature/2005/05/snowed.html> (15. 8. 2006)
- ~ Internet 12: BBC News (2005): Bush Aide 'Edited Climate Papers'. Dostopno na:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/4075986.stm> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 13: UNFCCC (2006): Kyoto Protocol, Status of Ratification. Dostopno na:
http://unfccc.int/files/essential_background/kyoto_protocol/status_of_ratification/application/pdf/kpstats.pdf (20. 7. 2006)

- ~ Internet 14 : UNFCCC, Kyoto Protocol. Dostopno na:
http://unfccc.int/essential_background/kyoto_protocol/items/2830.php (12. 2. 2005)
- ~ Internet 15 Wikipedia:: Kyoto Protocol. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Kyoto_protocol (20. 7. 2006)
- ~ Internet 16: Climate Change 2001: Working Group I: The Scientific Basis. Dostopno na: http://www.grida.no./climate/ipcc_tar/wg1/339.htm (20. 7. 2006)
- ~ Internet 17: UCAR Dostopno na: <http://www.ucar.edu/news/record/> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 18 : Wikipedia: Emissions Trading. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Emissions_trading (20. 7. 2006)
- ~ Internet 19: Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja, dokument. Dostopno na: http://www.sigov.si/mop/zakonodaja/konvenc/spremembe_podnebja.pdf (25. 4. 2006)
- ~ Internet 20: EIA (1998): A Briefing Paper on the Energy Information Administration's Analysis and Report, Economic Effects of a Complex Agreement Depend on Many Assumptions. Dostopno na: <http://www.eia.doe.gov/oiaf/kyoto/kyotobrf.html#carbon> (24. 10. 2006)
- ~ Internet 21: ABC Online (2006): Climate Change Conference »Protecting the Coal Industry. Dostopno na: <http://www.abc.net.au/news/newsitems/200601/s1546375.htm> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 22: Fokus: Posledice spreminjajočega se podnebja. Dostopno na <http://www.focus-ngo.org/index.php?node=22> (29. 8. 2006)
- ~ Internet 23: Archer, David (2005): How Long Will Global Warming Last? Dostopno na <http://www.realclimate.org/index.php?p=134> (24. 8. 2006)
- ~ Internet 24: Wikipedia: Business Action on Climate Change. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Business_action_on_climate_change (21. 7. 2006)
- ~ Internet 25: Wikipedia: Carbon Sequestration. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Carbon_sequestration (6. 6. 2005)
- ~ Internet 26: Wikipedia: Global Climate Coalition. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Global_Climate_Coalition (30. 7. 2006)
- ~ Internet 27: Wikipedia: Kyoto Protocol Comes into Effect. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Kyoto_Protocol_comes_into_effect (6. 6. 2005)
- ~ Internet 28: Wikipedia: Regional Greenhouse Gas Initiative. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Regional_Greengouse_Gas_Initiative (3. 8. 2006)

- ~ Internet 29: Wikipedia: United Nations Climate Change Conference. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Climate_Change_Conference (18. 7. 2006)
- ~ Internet 30: Wikipedia: United Nations Framework Convention on Climate Change. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Framework_Convention_on_Climate_Change (6. 6. 2005)
- ~ Internet 31: Wikipedia: United Nations Environment Programme. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Environment_Programme (6. 6. 2005)
- ~ Internet 32: Wikipedia: World Climate Conference. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/World_Climate_Conference (18. 7. 2006)
- ~ Internet 33: Black, Richard (2003): Ozone Talks Fail over US Demands. Dostopno na: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/sci/tech/3272361.stm> (12. 2. 2005)
- ~ Internet 34: Hickman, John; Bartlett, Sarah; College, Berry (2001): Global Tragedy of the Commons at COP 6. Dostopno na: <http://www.greens.org/s-r/24/24-26.html> (6. 6. 2005)
- ~ Internet 35: JunkScience.com (2005): Kyoto Count Up! Dostopno na: http://www.junkscience.com/MSU_Temps/Kyoto_Count_Up.htm (6. 6. 2005)
- ~ Internet 36: The Natural Resources Defense Council (2002): Confidential Papers Show Exxon Hand in White House Move to Oust Top Scientist from International Global Warming Panel. Dostopno na: <http://www.nrdc.org/media/pressreleases/020403.asp> (14. 8. 2006)
- ~ Internet 37: Observer (2004): Bush Attacks Environment »Scare Stories«. Dostopno na: <http://observer.guardian.co.uk/print/0,3858,4894758-102275,00.html> (15. 8. 2006)
- ~ Internet 38: Vidal, John (2005): Revealed: How Oil Giant Influenced Bush. Dostopno na: <http://www.guardian.co.uk/climatechange/story/0,12374,1501646,00.html> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 39: Wikipedia: Effects of Global Warming. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/effects_of_global_warming (20. 7. 2006)
- ~ Internet 40: Fokus, društvo za sonaraven razvoj (2005): Spreminjam navade ne pa podnebja!, Podnebne spremembe, priročnik. Dostopno na: <http://www.focusngo.org/files/Publikacije/prirocnikCC.pdf#search=%22globalno%20segrevanje%22>, (29. 8. 2006)

- ~ Internet 41: Corn, David (2001): George W. Bush: The Un-science Guy. Dostopno na: <http://www.alternet.org/story/11054/> (29. 7. 2006)
- ~ Internet 42: Crabtree, Vexen (2004): Oil, Pollution and the Kyoto Protocol. Dostopno na: <http://www.vexen.co.uk/USA/pollution.html> (25. 7. 2006)
- ~ Internet 43: Gelpspan, Ross (2005): The Heat Is On: The Climate Crisis, the Cover-Up, the Prescription. Dostopno na: http://www.motherjones.com/news/featurex/2005/05/science_nonfiction.html (15. 8. 2006)
- ~ Internet 44: IPCC (2001): Climate Change 2001: Working Group I : The Scientific Basis. Dostopno na: http://www.grida.no/climate/ipcc_tar/wg1/007.htm (24. 8. 2006)
- ~ Internet 45: Protokol k okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja. Dostopno na: http://europa.eu.int/eur-lex/sl/dd/docs/2002/22002A0515_01_-SL.doc (25. 4. 2006)
- ~ Internet 46: Knickerboker, Brad (2005): Kyoto Era Begins. Dostopno na http://www.usatoday.com/news/world/2005-02-15-kyoto-csm_x.htm (20. 7. 2006)
- ~ Internet 47: Štefančič, Jr., Marcel (2006): Neprijetna resnica, Kako je Al Gore v sebi odkril Michaela Moorea, Mladina. Dostopno na http://www.mladina.si/tednik/200624/clanek/kul--film-marcel_stefancic_jr/, 30. 8. 2006)
- ~ Internet 48: Wikipedia: World Meteorological Organization. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/World_Meteorological_Organization (1. 9. 2006)
- ~ Internet 49: Posnetek: TheDailyBackground.com (8.6.2006): The Bush Administration's Approach to Global Warming. Dostopno na: http://www.youtube.com/watch?v=CKJ2fu_Gluo&mode=related&search= (20. 7. 2006)
- ~ Internet 50: McKibben, Bill (2005): Climate of Denial. Dostopno na: http://www.motherjones.com/news/feature/2005/05/mckibben_introduction.html (13. 8. 2006)
- ~ Internet 51: Wikipedia: Global Warming Controversy. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Global_warming_controversy (6. 6. 2005)
- ~ Internet 52: Wikipedia: Politics of Global Warming. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_global_warming (20. 7. 2006)

- ~ Internet 53: Wikipedia: United States Environmental Law. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_environmental_law (29. 7. 2006)
- ~ Internet 54: Clean Air Act, Wikipedia. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Clean_Air_Act (20. 7. 2006)
- ~ Internet 55: Wikipedia: Clean Skyes Act. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Clear_Skies_Act (20. 7. 2006)
- ~ Internet 56: Wikipedia: Asia-Pacific Partnertship on Clean Development and Climate. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/New_Asia_Pacific_Partnership_on_Clean_Development_and_Climate (20. 7. 2006)
- ~ Internet 57: The White House (2001): President Bush Discusses Global Climate Change, govor 11. 6. 2001. Dostopno na:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/06/20010611-2.html> (29. 7. 2006)
- ~ Internet 58: Forcade, S.Bill (2006): Still Hazy After All These Years – The Top Air qu management issues in 2006. Dostopno na: <http://www.environmental-expert.com/resultteacharticle4.asp?cid=6082&codi=6700&idproducttype=6&level=1> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 59: Sydney Morning Herald (2006): Coal Comfort. Dostopno na:
<http://search.smh.com.au/news/national/coal-comfort/2006/01/10/1136863239625.html> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 60: MotherJones.com (2005). Put a Triger in Your Think Tank. Dostopno na:
http://www.motherjones.com/news/featurex/2005/05/exxon_chart.html (30. 7. 2006)
- ~ Internet 61: Wikinews (2006): World's Biggest Polluters Won't Cut Back on Fossil Fuel. Dostopno na:
http://en.wikinews.org/wiki/World's_biggest_polluters_won't_cut_back_on_fossil_fuel (30. 7. 2006)
- ~ Internet 62: The White House (2002): Fact Sheet: President Bush Announces Clear Skies & Global Climate Change Initiatives. Dostopno na:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/02/print/20020214.html> (29. 7. 2006)
- ~ Internet 63: BBC News, Q&A (2002) : The US and Climate Change. Dostopno na:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1820523.stm> (12. 2. 2005)

- ~ Internet 64: Environmental expert.com (2006): Air Quality and Ancillary Benefits of Climate Change Policies. Dostopno na: <http://www.environmental-expert.com/resultteacharticle4.asp?cid=8909&codi=6944> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 65: Bush, George, W. (2001): Text of a Letter from the President to Senators Hagel, Helms, Craig and Roberts. Dostopno na: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/03/20010314.html> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 66: Source Watch: Global Warming Controversy. Dostopno na: http://www.sourcewatch.org/index.php?title=Climate_change_sceptics (29. 7. 2006)
- ~ Internet 67: Greenpeace (2003): Greenpeace Obtains Smoking-gun Memo: White House/Exxon link. Dostopno na: <http://www.greenpeace.org/international/news/investigation-of-exxon-front-g> (15. 8. 2006)
- ~ Internet 68: Wikipedia: ExxonMobil. Dostopno na: <http://en.wikipedia.org/wiki/ExxonMobil> (31. 7. 2006)
- ~ Internet 69: Common Dreams NewsCenter (2001): America the Unbeautiful. Dostopno na: <http://www.commondreams.org/views01/0722-02.htm> (12. 2. 2005)
- ~ Internet 70: Mooney, Chris (2005): Some Like It Hot. Dostopno na: http://www.motherjones.com/news/feature/2005/05/some_like_it_hot.html (17. 8. 2006)
- ~ Internet 71: BBC News (2003): US Global Warming Bill Rejected. Dostopno na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/3229211.stm> (12. 2. 2006)
- ~ Internet 72: EIA Impacts of the Kyoto Protocol on U.S. Energy Markets & Economic Activity, Kyoto Preface. Dostopno na: <http://www.eia.doe.gov/oiaf/kyoto/kyotorpt.html> (12. 2. 2005)
- ~ Internet 73: Wikipedia: Energy Conservation. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Energy_conservation (31. 7. 2006)
- ~ Internet 74: Hounslow, Steve in Harrabin, Roger (2005): »Gas Muzzlers« Challenge Bush, BBC News. Dostopno na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/4400534.stm> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 75: Black, Richard, (2006): First Meeting for »Kyoto Rival«, BBC News. Dostopno na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/4597760.stm> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 76: Scott, Michael in Hayes, Stanley (2005): Managing Greenhouse Gases in the Developing Carbon Markets, Environ Holdings, Inc. Dostopno na:

- <http://www.environmental-expert.com/resultteacharticle4.asp?cid=9244&codi=5644>
(20. 7. 2006)
- ~ Internet 77: Black, Richard (2005): Climate Pact: For Good or Bad?, BBC News.
Dostopno na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/4725681.stm> (30. 7. 2006)
- ~ Internet 78: Wikinews (2005): US, Five Asian Nations Announce Climate Change Partnership. Dostopno na:
http://en.wikinews.org/wiki/US,_five_Asian_nations_announce_climate_change_partnership (30. 7. 2006)
- ~ Internet 79: Royal Society (2005): Joint Science Academies' Statement: Global Response to Climate Change. Dostopno na:
<http://www.royalsoc.ac.uk/document.asp?latest=1&id=3222> (3. 8. 2006)
- ~ Internet 80: Corp Watch (2003): USA: The Kyoto Protocol and Iraq War. Dostopno na: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=5533> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 81: BBC News (2002): Humans Cause Global Warming, US Admits. Dostopno na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/2023835.stm> (12. 2. 2005)
- ~ Internet 82: NRDC (2002): ExxonMobil, Bush Administration Succeed in Ousting Top Global Warming Scientist During Heated Geneva Meeting. Dostopno na: <http://www.nrdc.org/media/pressreleases/020419a.asp> (15. 8. 2006)
- ~ Internet 83: Watson, Roland (2005): Aide Who Doctored Global Warming Report Joins Exxon. Dostopno na: <http://www.timesonline.co.uk/article/0,,11069-1656017,00.html> (20. 7. 2006)
- ~ Internet 84: Baker, David R.in Sarkar, Pia (2005): Gas, Oil: America Finally Feeling the Pinch, Experts Ask How High It Can Go before Economy Tanks. Dostopno na: <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?f=/c/a/2005/08/14/OIL.TMP> (19. 9. 2006)
- ~ Internet 85: Mednarodni inštitut IFIMES (2005): Naftna kriza: je pred nami ali za nami? Dostopno na: <http://www.ifimes.org/default.cfm?Jezik=si&Kat=09&ID=80> (19. 9. 2006)
- ~ Internet 86: The World Factbook, CIA (2006): United States. Dostopno na: <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/us.html> (19. 9. 2006)
- ~ Internet 87: Wikipedia: Organizacija Združenih narodov. Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Zdru%C5%BEeni_narodi (19. 9. 2006)

- ~ Internet 88: Green Party of the USA (1998): A Call to the Nations Gathered at the Buenos Aires Climate Conference, from the Green Parties of the World. Dostopno na: <http://www.gp.org/fec/buenosaires.html> (19. 9. 2006)
- ~ Internet 89: Anup Shah (2005): Flexibility Mechanisms. Dostopno na: <http://www.globalissues.org/EnvIssues/GlobalWarming/Mechanisms.asp#CleanDevelopmentMechanism> (19. 9. 2006)
- ~ Internet 90: Michelowa, Axel; Krey, Atthias in Butzengeiger, Sonja (2004): Clean Development Mechanism and Joint Implementation, International Conference for Renewable Energies, Bonn. Dostopno na: <http://www.renewables2004.de/pdf/tbp/TBP06-CDM-II.pdf#search=%22clean%20development%20mechanism%2C%20tax%2C%20fossil%20fuels%22> (19. 9. 2006)

7 PRILOGA

A »CARBON DIOXIDE, THEY CALL IT POLLUTION, WE CALL IT LIFE«

Prvo različico oglasa najdete na: <http://www.youtube.com/watch?v=7sGKvDNdJNA>

Prevod oglasa:

»Na teh slikah nekaj ni možno videti. Je bistveno za naše življenje. Mi ga izdihujemo, rastline ga vdihujejo, prihaja iz živalskega sveta, oceanov, zemlje in goriv, ki jih najdemo v njej.

Imenuje se ogljikov dioksid, CO₂. Goriva, ki proizvajajo CO₂ so nas osvobodila težaškega dela, osvetlujejo naša življenja. Omogočajo nam, da ustvarjamo in premikamo stvari, ki jih potrebujemo, ljudi, ki jih ljubimo. Sedaj pa hočejo nekateri politiki označiti ogljikov dioksid za onesnaževalca. Predstavljajte si, da jim uspe. Kakšna bi bila naša življenja potem?

Ogljikov dioksid, oni mu pravijo onesnaževanje, mi mu pravimo življenje.«

Drugo različico oglasa pa najdete na: http://www.youtube.com/watch?v=Wq_Bj-av3g0

Prevod oglasa:

»Videli ste že naslovnice o globalnem segrevanju, da se ledeniki topijo, in da smo pogubljeni. To naj bi nekaj študij bojda odkrilo. Toda ostale znanstvene študije pravijo ravno nasprotno. Ledeniki na Grenlandiji se ne krčijo, temveč rastejo, antarktična ledena plošča se debeli, ne pa tanjša. Ste morda videli kakšne velike naslovnice o tem? Zakaj nas hočejo prestrašiti?

»Alarmisti« globalnega segrevanja pravijo, da se ledeniki topijo zaradi ogljikovega dioksida, ki prihaja od goriv, ki jih uporabljamo. Pravijo: »Prisilimo ljudi, da zmanjšajo porabo!« Toda mi smo odvisni od teh goriv za proizvodnjo naše hrane, prevažanje naših otrok, osvetljevanje naših življenj. In kar se tiče ogljikovega dioksida, to ni smog ali dim. To je nekaj, kar mi izdihujemo in rastline vdihujejo. Ogljikov dioksid, oni mu pravijo onesnaževanje, mi mu pravimo življenje.«

B TABELA ORGANIZACIJ, V KATERE JE VLAGAL EXXONMOBIL

Tabela organizacij in združenj, ki nasprotujejo konsenzu o globalnem segrevanju, in ki so v preteklosti od ExxonMobila prejela finančna sredstva:

Tabela 7.1: Tabela organizacij, v katere je vlagal ExxonMobil. Vir: Internet 60

ORGANIZACIJA	ZNESEK DONACIJE S STRANI EXXONMOBIL (v ameriških dolarjih)	"VROČI ZRAK"	ZANIMIV PODATEK
Acton Institute for the Study of Religious Liberty	155.000,00	Za omejitve emisij CO ₂ pravijo, da so zgrešen poizkus reševanja težav, ki lahko tudi ne obstajajo	Njihov svetovalec je sodelavec AEI
Advancement of Sound Science Center	40.000,00	Vodi ga novinar Steve Milloy, novinar pri FoxNews.com	
American Council for Capital Formation	250.000,00	Preden ZDA in njeni zavezniki stopijo na neproduktivno pot, kot je protokol, si morajo postaviti znanstvena vprašanja	Skupina je prejela skoraj milijon dolarjev od ExxonMobila med leti 2000 in 2003. Toda resno spodbijanje znanstvenih ugotovitev je bilo leta 2001, ko so od ExxonMobila prejeli četrto milijona dolarjev
American Council on Science and Health	90.000,00	Politični akterji si lahko varno vzamejo nekaj desetletij za načrtovanje odziva na globalno segrevanje	Svetovalca sta Michels in Singer
American Enterprise Institute	960.000,00	Leta 2004 so objavili članek o podnebnju z naslovom »Don't Worry, Be Happy«	Dick Chaney je bivši starejši sodelavec
American Legislative Exchange Council	712.200,00	Objavili so članek v časopisu Michelsa »Global Warming Could Actually Save Lives«	Sprožili so napad na »sinove Kjota« - državno zakonodajo leta 2004
Annapolis Center for Science-Based Public Policy	427.500,00	»Za odgovarjanje na vprašanja o globalnem segrevanju je potrebno več kot samo nekaj termometrov, dnevni red in izjava za medije«	Svetovalec je Baliunas, častni senator Inhofe za podporo razumskega razmišljanja in ustvarjanja politike, ki temelji na znanosti
Arizona State University Office of Climatology	49.500,00	To vsoto so prejeli, ko je bil leta 2001 vodja urada Robert C. Balling, znani podnebni skeptik	
Atlas Economic Research Foundation	440.000,00	"Bolj ko postaja znanost o globalnem segrevanju nejasna, bolj se številni znanstveniki oprijemajo svojih pogledov. (Deroy Murdock, član Atlasa, članek »You call this global warming«? The Washington Times, 31. maj 1996	
Cato Institute	75.000,00	Eden najbolj spoštovanih razumskih centrov »modern	Starejši član je Michels

		right« (sodobne pravice)	
Capital Research Center	115.000,00	Desno usmerjena neprofitna skupina opazovalcev	Znanstveniki niso enotnega mnenja o podnebnih spremembah, toda to ni razvidno iz (kjotskega) protokola. Podnebne spremembe temeljijo na teoriji, da so antropogene emisije ogljikovega dioksida, ki so jih povzročile industrijske aktivnosti, razlog za globalno segrevanje. (predsednik CRC Terrence Scanlon; »Zunanji pogled: Vroči zrak se razpihuje«, United Press International, 8. februar 2002)
Centre for the New Europe	40.000,00	Ne samo, da je znanstvena osnova globalnega segrevanja vedno bolj negotova, tudi Kjoto se bo na koncu izkazal za gospodarsko katastrofo za Evropo in svet v razvoju; Predsednik CNR, Tim Evans: »Kjoto bo ohladil globalno gospodarstvo« (The Daily Telegraph, 2. oktober 2004)	Singer ponudi svoj nasprotovalen komentar na njihovi spletni strani
Center for the Defense of Free Enterprise	40.000,00	Oceno vpliva Arktike na podnebje (Arctic Climate Impact Assessment) so označili za «lažno kot bankovec za tri dolarje«	Driessen je starejši politični svetovalec
Center for the Study of CO ₂ and Global Change	55.000,00	Emisije CO ₂ imenujejo dobra sila, ki povečuje organsko snov, ki oskrbuje celotno človeštvo	
Citizens for a Sound Economy	305.250,00	Znanost, ki stoji za globalnim segrevanjem je nedokazana in drugačno poučevanje zgolj prodajanje strahu. Peggy Venable, direktorica teksaške organizacije Citizens for a Sound Economy, San Antonio Express-News, 7. September, 2001.	Leta 2001 se je njihova teksaška veja borila za ukinitvev tem o globalnem segrevanju v šolskih učbenikih
Commitee for a Constructive Tomorrow	252.000,00	Internetni posnetek, Nekatera presenetljivo čista dejstva o SUV-ih (»Some surprisingly clean facts about SUVs.«)	Driessen je starejši član komiteja, Baliunas in Michaels pa sta svetovalca.
Competitive Enterprise Institute	1.380.000,00	Nevarnost globalnega segrevanja enači z »invazijo nezemljanov«	Milloy je član
Congress of Racial Equality	40.000,00	Pravi, da ni prepričljivega, realnega dokaza, da ljudje podirajo ravnovesje zemeljskega podnebja	Karl Rove je bil letos na dan Martina Lutherana Kinga častni govornik.
Consumer Alert	35.000,00	Sponsorira internetno stran »the Cooler Heads Coalition's denialist« globalwarming.org	Michaels je svetovalec
Federalist Society for Law and Public	30.000,00	V zadnjih letih vse več dokazov priča o tem, da so	

Policy Studies		bile napovedi o globalnem segrevanju močno pretirane. Ti novi dokazi pričajo o tem, da se zemeljsko površje sploh ne segreva. (PDF)	
Foundation for Research on Economics and the Environment (FREE)	100.000,00	Razumski center, osnovan v Montani	Glede na to, da obstajajo negotovosti o segrevanju zemlje, in da nekateri modeli napovedujejo, da bodo imela temperaturna povečanja do 4,5 ° F koristne učinke, utegne biti povečanje prilagodljivosti na spremembe pomembnejše od zniževanja ravni emisij. Sodelavec pri raziskavah FREE John C. Downen pravi, da je »prožnost ključna pri klimatskih spremembah«, Bozeman Daily Chronicle, 13. november 2002.
Fraser Institute	60.000,00	Razumski center osnovan v Vancouveru se sprašuje o še vedno nezanesljivi nevarnosti globalnega segrevanja. Njihov vodilni znanstvenik Kenneth Green pravi, da morajo okoljevarstveniki iz stare šole razmišljati bolj poslovno. (The Vancouver Province, 2. junij 2003)	Soon in Baliunas sta sodelovala pri Fraserjevi knjigi »Global Warming: A Guide to the Science« (Globalno segrevanje: Vodnik k znanosti)
Free Enterprise Action Institute	50.000,00	Še en Milrojevih projektov, ki je registriran na njegovem domačem naslovu	
Frontiers of Freedom	612.000,00	»Ko poslušamo zgodbe eko-radikalcev o dokazanem dejstvu, da se podnebje segreva, in da je človeštvo odgovorno ... to ne bi moglo biti dlje od resnice.«	Driessen je starejši član.
George C. Marshall Institute	310.000,00	Od leta 1989 so spodbijali globalno segrevanje (in promovirali raketno obrambo)	Baliunas je vodilni znanstvenik, Michaels pa je znanstvenik obiskovalec
Heartland Institute	312.500,00	Primerja Michaela Crichtona z Rachel Carson in Upton Sinclairjem.	Objavlja op-eds skupaj z Soonom in Baliunasom
Heritage Foundation	340.000,00	»Za naslednjih nekaj desetletij so fosilna goriva ključnega pomena za izboljšanje položaja ljudi.«	
Hoover Institution	140.000,00	Objavljeno »Topel planet pomeni veselje«	Singer je bivši član
Hudson Institute	15.000,00	Leta 2000 so dobili donacijo. Istega leta so objavili Singerjev članek »Hladen planet, vroča politika: Bodoči predsednik mora vedeti, da je hipoteza o globalnem segrevanju politično močna, toda znanstveno šibka.«	
Independent	30.000,00	Leta 2003 so objavili poročilo	Singer je bivši član

Institute		z naslovom »Nove perspektive v znanosti o podnebnju Kaj nam EPA ne pove«	
Institute for Energy Research	67.000,00	Leta 2003 je bilo predsedniku Georgeu W. Bushu (PDF) poslano pismo, ki mu svetuje, da negotova povezava med industrijskimi emisijami, stoletje kopičenja toplogrednih plinov in desetletja študij kažejo na milejše, nenevarne scenarije globalnega segrevanja	
International Policy Network	50.000,00	»Temperaturna nihanja preteklega stoletja bi lahko bila del večjega procesa, ki je človeštvu tuj.« (Avtor IPI Kendra Okonski ed., Adapt or Die: The Science, Politics and Economics of Climate Change, London: Profile Books, 2003	
Mackinac Center for Public Policy	15.500,00	Znesek donacije iz leta 2001, ko je bil svet učenjakov mnenja, da »se zdi, da je Kjoto zgrajen na naslednji predpostavki: globalno segrevanje je posledica človeških aktivnosti (največji zločinci pa so avtomobili, tovarne in elektrarne)	
Media Research Center	50.000,00	»Zminiral« je enostransko sliko debate o globalnem segrevanju, ki jo je prikazovala televizijska mreža	Robert Novak je poimenoval MRC kot »nepogrešljiv povratni udarec liberalnemu poročanju« (PDF)
Mercatus Center	40.000,00	Trgovina Univerze George Mason, ki je leta 2003 vključila osem strani dolg govor Michaela Chrichtona v svoj uradni komentar Uradu Bele hiše za gospodarjenje in proračun (White House Office of Management and Budget)	
National Black Chamber of Commerce	75.000,00	Kjoto bi lahko postavil na glavo ves ekonomski napredek, ki so ga črnici in španci dosegli v zadnjih letih (PDF)	
National Center for Policy Analysis	205.000,00	»Še vedno ni prepričljivega dokaza, da človeške aktivnosti povzročajo rast globalnih temperatur«	Singer je pomožni strokovnjak
National Center for Public Policy Research	160.000,00	Pri svojih vprašanjih in odgovorih o globalnem segrevanju pravi, da ni resnega dokaza, da trenutno poteka antropogeno globalno segrevanje in veliko stvari	Na njihovi internetni strani Envirotruth.org razkrinkajo »mite« o klimatskih spremembah, vključno s »človeštvo je primarni razlog za globalne podnebne spremembe«

		nakazuje na to, da CO ₂ pri globalnem segrevanju ne igra pomembne vloge.	in razkritje IPCC, da je splošen konsenz svetovnih znanstvenikov, da človeštvo povzroča onesnaževanje
Pacific Research Institute for Public Policy	145.000,00	»Nihče resno ne trdi, da ve, ali je bilo preteklo segrevanje posledica človekovih aktivnosti, ali bo do nadaljnjega segrevanja sploh prišlo, in če bo, ali bo to res povzročila človekova aktivnost.. Prav tako nihče ne trdi, da bo bilo na splošno tako segrevanje sploh nekaj slabega.« (Starejši član Benjamin Zycher, "State's Auto Emissions Bill Is Just So Much Gas« Los Angeles Times, 8. maj 2002.)	
Pacific Legal Foundation	15.000,00	»Ali se globalno segrevanje trenutno odvija, je stvar razprave« (Odvetnica PLF, Anne M. Hayes, "Legislature declares war on SUVs," San Diego Union Tribune, 12. julij 2002)	
Property and Environment Research Center	60.000,00	Predsedniku Bushu so dali oceno B za globalno segrevanje in odobrili njegovo prepoznavanje »pomembnosti znanstvene negotovosti« (PDF)	
Reason Public Policy Institute	230.000,00	Na njihovi spletni strani: »Glavni krivec za globalno segrevanje je sonce in ne plini«	
Science and Environmental Policy	10.000,00	»V naši atmosferi bi morali imeti več ogljikovega dioksida«	Singerjev najljubši projekt
Tech Central Science Foundation	95.000,00	Virtualni HQ za zanihanje globalnega segrevanja	Baliunas je komentator; Soon je znanstveni direktor in Milloy je pisec
Skupaj finančnih sredstev med leti 2000 in 2003	8.678.450,00		http://foxnews.com/story/0,2933,138210,00.html